

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา
เพื่อสืบสานอาชีพในชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
: กรณีชุมชนวัดมะค่า
สภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง อำเภอท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี

ผศ.ศิริเพ็ญ มากบุญ และคณะ

สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

พ.ศ. ๒๕๔๖

รายชื่อผู้ทำงานในโครงการวิจัย

หัวหน้าโครงการ

ผศ.ศิริเพ็ญ มากบุญ สถาบันราชภัฏเทพสตรี

ที่ปรึกษา

นายอำนาจ จันเงิน สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

นักวิจัย

ดร.กาสัก เต๊ะชันหมาก สถาบันราชภัฏเทพสตรี

นายอิทธิฤทธิ์ พงษ์ศรีปิยรัตน์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอโคกสำโรง

ผศ.ทัศนาก้าวพลอย สถาบันราชภัฏเทพสตรี

ผู้ช่วยนักวิจัย

นางศรีพรรณ เพ็ชรไทย โรงเรียนโคกกะเทียมวิทยาลัย

นายเจริญ งามสม โรงเรียนวัดคงคาราม

นางจันทร์เพ็ญ บัวงาม โรงเรียนวัดมะค่า

นางสารภี ช้างเฟื่อง โรงเรียนท่าวังวิทยาคาร

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา กรณีศึกษา ชุมชนวัดมะค่า สภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโรง อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development - R & D) ที่ดำเนินการในพื้นที่ของชุมชนวัดมะค่า โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research -PAR) จากหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ (๑) ชุมชนวัดมะค่า (๒) โรงเรียนวัดมะค่า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๓) สถาบันราชภัฏเทพสตรี (๔) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษามีกระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการ ๘ ขั้นตอน กล่าวคือ

ขั้นตอนที่ ๑ รวมใจจากทุกฝ่าย

เป็นการเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพในชุมชนวัดมะค่า ด้วยการทำความเข้าใจกับคนในชุมชนและนอกชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักการ กรอบแนวคิด และวิธีการทำงานร่วมกัน และทำความเข้าใจในการรื้อถอนความคิด (reconstruct) จากการที่มุ่งไปสู่ความเป็น “เจ้าคนนายคน” มาเป็นการให้ทางเลือกที่หลากหลายที่เด็กจะมีโอกาสได้เลือกที่จะเรียนรู้เอง และมุ่งเน้นการ “เรียนเพื่อไปทำงาน” ซึ่งพบว่าถึงแม้ว่าชุมชนและโรงเรียนจะให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งแต่ในเบื้องต้นก็ยังมีคำถามต่างๆ ที่ยังไม่แน่ใจหลายประการ แต่ได้เริ่มคลี่คลายและมั่นใจมากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป และกลับมีความมั่นใจถึงความสำเร็จในที่สุด

ขั้นตอนที่ ๒ ดุคักยภาพและความพร้อมของปัจจัยต่างๆ

ศึกษาศักยภาพ ความพร้อมและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ ชุมชนวัดมะค่า กลุ่มอาชีพในชุมชนวัดมะค่า และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาทุกระบบ เพื่อดูความพร้อม ศักยภาพและปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ (หรือต้าน) การจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชน ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ โดยประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยภาคสนาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การประชุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสังเกต การสำรวจชุมชน และการทำสำมะโน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วน (ได้แก่ ระบบการจัดการศึกษา ชุมชน และกลุ่มอาชีพ) นั้น ล้วนแต่มีความพร้อม มีศักยภาพและปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนในระดับหนึ่ง ซึ่งถ้าได้รับการพัฒนาและเสริมพลัง (Empowerment) ในรูปแบบที่เหมาะสม ก็จะทำให้สามารถจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

ขั้นตอนที่ ๓ นักเรียนค้นหาภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชน

เป็นการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า โดยให้นักเรียนโรงเรียนวัดมะค่า ชั้น ป.๓ ป.๔ ป.๕ และ ป.๖ จำนวน ๒๔ คน ได้ศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า โดยให้ครอบคลุมถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา

อาชีพ กลุ่มอาชีพ การทำมาหากิน และอื่นๆ ซึ่งดำเนินการดังนี้ (๑) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้นักเรียน และครู ได้เรียนรู้วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า (๒) นักเรียน ศึกษาและเก็บข้อมูล โดยแยกดำเนินการเป็น ๔ กลุ่ม ตามหมู่บ้านที่นักเรียนมีภูมิลำเนาอยู่ (๓) จัดมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่า เพื่อนำผลงานการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า ของนักเรียนที่ได้ศึกษาไว้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามลักษณะและธรรมชาติของกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า ทั้งการศึกษาในพื้นที่จริง การสาธิตและลงมือปฏิบัติจริง การพูดคุย การนำเสนอโดยสื่อต่างๆ

ขั้นตอนที่ ๔ นักเรียนเลือกอาชีพที่ตนอยากเรียนรู้และสืบสานไว้ในชุมชน

เปิดโอกาสให้นักเรียน (โดยการให้คำปรึกษาและแนะนำจากผู้ปกครองและครู) ได้เลือกว่านักเรียนจะทำหน้าที่เป็นผู้สืบสานอาชีพของชุมชนที่นักเรียนเห็นว่ามีคุณค่าและความสำคัญ จำนวนคนละประมาณ ๔ อาชีพ ได้อาชีพที่นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสาน จำนวน ๒๗ อาชีพ

ขั้นตอนที่ ๕ จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนวัดมะค่าได้เกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า ดำเนินการดังนี้ (๑) เมื่อพบว่าทุกอาชีพที่นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานไว้ทั้ง ๒๗ อาชีพมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ.) จึงสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้ทั้งสิ้น (๒) พิจารณาความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมพบว่าสามารถจัดกิจกรรมได้ จำนวน ๒๐ อาชีพ (๓) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ครุภูมิปัญญา นักเรียน อาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่า ศึกษาวิเคราะห์ นักพัฒนาหลักสูตร นักเทคโนโลยีการศึกษา นักวัดผลการศึกษา มาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในอาชีพที่นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานไว้ จำนวน ๒๐ หลักสูตร เป็นหลักสูตรระยะสั้น (๖ คาบเรียน) จำนวน ๑๑ หลักสูตร หลักสูตรระยะปานกลาง (๑๔ คาบเรียน) จำนวน ๖ หลักสูตร และหลักสูตรระยะยาว (๓๖ คาบเรียน) จำนวน ๓ หลักสูตร ใช้เวลาดำเนินการ ๔ เดือน

ขั้นตอนที่ ๖ จัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพและภูมิปัญญาของชุมชน

จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่าตามหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาไว้ โดยให้นักเรียนทุกคน ได้เลือกเรียนอาชีพที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นคนละ ๒ อาชีพ อาชีพที่เป็นหลักสูตรระยะปานกลางคนละ ๑ อาชีพ และอาชีพที่เป็นหลักสูตรระยะยาวคนละ ๑ อาชีพ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนจะได้มีโอกาสในการเรียนรู้และสืบสานอาชีพของชุมชนคนละ ๔ อาชีพ โดยเน้น (๑) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครุภูมิปัญญา และมีครูโรงเรียนวัดมะค่าเป็นครูพี่เลี้ยง (๒) การปฏิบัติการจริง ใช้ระยะเวลาดำเนินการในทุกปายวันพุธ จนสามารถจัดกิจกรรมได้อย่างครบถ้วน โดยใช้เวลารวม ๔ เดือน

ขั้นตอนที่ ๗ ประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า ตามหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น โดยเน้นการประเมินทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และเน้นการประเมินร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ครูภูมิปัญญา ครูโรงเรียนวัดมะค่า นักเรียน และนักวิจัย นอกจากนั้นยังจัดให้มีการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย ผลการประเมินพบว่า (๑) ผลสัมฤทธิ์โดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม และเมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพพบว่าส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดีเยี่ยม ยกเว้นการทำขนมไข่หงส์ การทำหมี่กรอบ และการแกงซี่เหล็ก ที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดี (๒) ด้านพุทธิพิสัย พบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและขั้นตอนของอาชีพต่างๆ อย่างดีเยี่ยมและเมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพพบว่าส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดีเยี่ยม ยกเว้นการทำขนมไข่หงส์ การทำขนมตาล การทำไข่เค็มดินสอพอง และการแกงซี่เหล็ก ที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดี (๓) ด้านจิตพิสัย พบว่านักเรียนมีความความสำนึก ตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของอาชีพต่างๆ ในชุมชนวัดมะค่าอย่างดียิ่ง และเมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพพบว่าส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดีเยี่ยม ยกเว้นการติกลองยาวที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดี และการทำหมี่กรอบที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง (๔) ด้านทักษะพิสัย พบว่านักเรียนมีความถูกต้อง คล่องแคล่วและความชำนาญในการปฏิบัติตามวิธีการของของอาชีพต่างๆ ในชุมชนวัดมะค่าอย่างดีเยี่ยม และเมื่อพิจารณาเป็นรายอาชีพพบว่าส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดีเยี่ยม ยกเว้นการทำขนมนางเล็ด การทำข้าวเกรียบงา การทำยาสีฟันข่อย การแกงซี่เหล็กที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับดี และการทำหมี่กรอบ การตีเหล็กที่มีผลสัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง

ขั้นตอนที่ ๘ สู่การพัฒนา และปัจจัยเงื่อนไขในการนำไปใช้

จากการประชุมร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Public Dialogue) ทั้งชุมชน หน่วยจัดการเรียนการสอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคณะนักวิจัย พบว่ามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป คือ (๑) ผลจากการวิจัยนี้ได้อาศัยความรู้ที่ชัดเจน ลึกซึ้ง เป็นขั้นเป็นตอน ที่สามารถนำไปปรับและประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ (๒) อาจนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการและการบูรณาการในลักษณะของการให้นักเรียนได้ทำโครงการ ที่ให้นักเรียนเลือกที่จะทำ เน้นกระบวนการคิด การลงมือทำจริง ได้ประเมิน ได้เรียนรู้จากการแก้ปัญหาจริง ซึ่งจะสามารถสร้างเด็กที่มีคุณภาพได้ (๓) ถ้าโรงเรียนในระดับประถมศึกษาได้ศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ เช่น การให้เด็กได้สืบค้นและเขียนหนังสือข้อมูลท้องถิ่นเอง แล้วนำมาประกวดกัน ก็จะได้ผลงานดีที่จะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้และสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ (๔) ความรู้เกี่ยวกับชุมชนวัดมะคานี้สมควรที่จะจัดให้มีการเผยแพร่ไปในวงกว้างด้วยสื่อและวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และภาคภูมิใจร่วมกันของคนในท้องถิ่น เช่น การพิมพ์หนังสือ การจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น

Abstract

The Study on the Development of the Forms of Educational Management Aiming at Handing down the Careers of the Community to Primary School Students: A Case Study of Wat Makha Community, The Cultural Council of Hua Samrong District, Amphur Tha Wung, Lopburi Province.

This is a research and development (R & D) project performed within the area of Wat Makha Community implementing the Participatory Action Research Technique (PAR). The study involved 1) Wat Makha Community 2) Wat Makha School and departments taking part in primary education management 3) Rajabhat Institute Thepsatri and 4) The Office for the Promotion of Research Funding.

The study on the forms of educational management in order to hand down the careers of the community to primary school students revealed 8 procedural phases as follows:

Phase 1: Creating Involvement of All Parties

In this phase, all factors were considered that would contribute to the readiness for educational management aiming at handing down the careers of the community to primary school students. This was achieved by creating mutual understanding amongst community members and other participants outside the community so that they all understood the principles, frame of thought, and ways of working cooperatively and by reconstructing new concepts departing from the traditional viewpoint of reaching the goal of becoming 'feudal lords or masters' This will offer diverse alternatives for children so that they might be able to pursue their own ways of learning and aim at 'learning for career' instead. The study showed how well the community and school had offered assistance to the project though there were questions showing a number of uncertainties. However, as time passed the situation became better, and the parties involved became more confident, and finally appeared more confident that they would finally succeed.

Phase 2: Inspecting the Potential and Readiness of All Factors

This phase surveyed the potential, readiness, and relationship among different factors related to educational management aiming at handing down the careers of the community to primary school students. The factors involved were the Wat Makha Community, Career Groups of Wat Makha Community, and departments or organisations participating in all systems of

primary education management. This was carried out in order to assess the readiness, potential, and factors that might enhance (or inhibit) the educational management aiming at handing down the careers of the community to primary school students. At this stage a survey was performed by applying the field study method: collecting data by using in-depth interviews, meeting with groups of key informants, observing, community survey, and population census. The study revealed that the 3 factors (the educational management system, community, and career groups) were, to a certain extent, all ready. They had potentials and factors conducive to the educational management aiming at handing down the careers of the community to primary school students. If these factors were developed and empowered in a decent form, they would be able to effectively manage their education aiming at handing down the careers of the Community of Wat Makha to primary school students.

Phase 3: The Students' Search for Local Knowledge, and Community Gurus with Local Knowledge

This part of the study aimed at searching for learning activities, learning resources, local knowledge and community gurus with local knowledge. It was done by having 24 students in grades 3, 4, 5, and 6 at Wat Makha School study and collect data on learning activities and resources, local knowledge, and gurus with local knowledge in Wat Makha Community. All these activities covered people's life styles, living conditions, local knowledge, careers and livelihood, and others. The steps taken were as follows: 1) Organising workshops training the students and teachers how to study and collect data pertaining to learning activities and resources, local knowledge, and community gurus with local knowledge in Wat Makha Community; 2) The students who were divided into 4 groups according to the community where they belong studied and collected data; 3) Organising an exposition displaying ways of life of the people in Wat Makha Community. The students presented and shared their studies and data collected on Wat Makha Community regarding learning activities and resources, local knowledge, gurus with local knowledge. A number of activities of Wat Makha Community were displayed according to the types and nature of learning activities and resources, local knowledge, gurus with local knowledge. There were activities on the actual learning sites, demonstrations, and hands-on experience, dialogues, and presentations implementing different learning aid.

Phase 4: The Students' Choice of Careers Interested to be Handed down to the Community

This was carried out in order to give each student opportunity (under the guidance and supervision of their parents and teachers) to choose approximately 4 careers that he/she considered worthy and important and wanted to retain in the community. In all the students selected 27 careers that they wanted to learn and retain.

Phase 5: Constructing Local Syllabuses

In this stage learning activities were organised for the students so that they become proud of their way of life, and would retain their local knowledge and careers of Wat Makha Community. The procedures were as follows: 1) After realising that all the 27 careers chosen to learn and retain by the students are in accordance with the Work and Career Foundation Syllabus, the researchers thought it was suitable to put all the careers into the syllabus; 2) After considering the suitability of all the careers, the researchers found that 20 careers can be taught implementing learning activities; 3) Develop learning activities in order to boost the pride of the people in Wat Makha Community regarding their livelihood so that they would retain local knowledge and careers. This was done by organising workshops for gurus with local knowledge, students, school principals, Wat Makha School teachers, educational supervisors, and specialists in curriculum construction, technology, and measurement. These individuals co-operated in constructing syllabuses and learning activities for the 20 careers the students chose to retain. There were 20 syllabuses in all: 11 short courses (6 periods), 6 medium-length courses (18 periods), and 3 long courses (36 periods). The entire process lasted 4 months.

Phase 6: Organising Education in Order to Retain the Careers and Local Knowledge of the Community

Learning activities were organised so that the people would be proud of their livelihood, retain the local knowledge and careers of Wat Makha Community by using the syllabuses and learning activities already developed. Each student was entitled to 2 short courses, 1 medium-length course, and 1 long course. In all, each student would have an opportunity to learn and retain 4 community careers. The learning process stressed these dimensions: 1) The management of learning activities be performed by gurus with community knowledge under the supervision of Wat Makha School teachers; 2) The active learning practice to take place every Wednesday afternoon until all activities were covered. This entire endeavour lasted 4 months.

Phase 7: Evaluation of the Learning Activities

The evaluation of the learning activities in order to boost the pride of the people in their livelihood so that they would retain the local knowledge and careers of Wat Makha Community according to the curriculum developed aimed at assessing the learners in their cognitive, affective and psycho-motor domains as well as emphasising the collaboration of all the personnel involved in organising the learning activities who were : the gurus with local knowledge, Wat Makha School teachers, students and researchers. Moreover, there was an evaluation according to the educational standards by an external sector. The evaluation revealed that 1) the overall achievement was excellent. The evaluation of each career revealed that most careers achieved 'excellent' level outcomes except the making of Kai Hong (Fried stuffed dim sum coated with sugar), Mee-Krob (crunchy rice noodles), and Kang Khi Lek ('Khi Lek' Leaves Curry) which achieved 'good' level outcomes; 2) The assessment regarding the cognitive domain showed that the students had excellent knowledge of the contents and processes. When considering each career separately, the researchers found that most careers achieved 'excellent' level outcomes, except for the making of Kai Hong, Kanom Tarn (Palm sugar cakes), Kai Khem Din Sor Phong (salted eggs coated with white clay), and Kang Khi Lek which achieved 'good' level outcomes. 3) The assessment regarding the affective domain revealed that the students realised at an 'excellent' level the worthiness and significance of all the careers in Wat Makha Community. When considering each career separately, the researchers found that most careers achieved 'excellent' level outcomes except for the long-drum play which achieved 'good' level outcomes, and the making of Mee- Krob which attained 'average' outcomes; and 4) The assessment in the psycho-motor domain revealed that the students achieved 'excellent' level outcomes in their accuracy and competency in all skills according to the standards of each career in Wat Makha Community. When considering each career separately, the researchers found that most careers achieved 'excellent' level outcomes except for the making of Kanom Naang Let (Crispy Fried Sticky Rice Pads), Kao Kriab Gna (Crispy Rice and Sesame Chips), Yaa See Fun Khoi (Khoi Herbal Toothpaste), and Kang Khi Lek which achieved 'good' level outcomes. The making of Mee - Krob, and Ironsmith career achieved 'average' level outcomes.

Phase 8 Aiming at Development, and Conditional Factors for Utilisation

The public dialogue of the people in the community, teaching and learning management units, participating departments, and researchers voiced certain opinions and

suggestions in order to develop and improve the educational management aiming at efficiently retaining community careers as follows: The research findings contributed to the accurate, deep, step-by step body of knowledge which can be adjusted and applied to the management of fundamental education; 2) These forms of educational management might be utilised to suit the types of teaching and learning which stress processes and integration in the forms of learning projects on which students can choose to work by stressing the thinking process, hands-on experience, evaluation, and authentic problem-solving which might be able to produce quality outcomes in the students; 3) If primary schools carry out an in-depth study of the entire learning process, they can apply it to their situations, for example, they can have students research on their community information and write reports on it; then they can hold contests for the best work which will lead to an effective learning process, and pride in the community; and 4) The information on Wat Makha should be disseminate to the wider public by various means in order to create mutual learning and pride in the community, for example, through books, local exhibitions, etc.

.....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นผลงานที่เกิดจากความมุ่งมั่นและความมานะพยายามของคณะผู้วิจัย ซึ่งใช้เวลาในการดำเนินงานเกือบ ๓ ปี คือตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ - ๒๕๕๖ โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและบุคลากรหลายฝ่าย อาทิ

๑. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนด้านงบประมาณในการทำงานทั้งหมด

๒. ชุมชนวัดมะค่า ตำบลหัวสำโรง อำเภอท่าม่วง จังหวัดลพบุรี อันประกอบด้วยหมู่ที่ ๑๐, ๑๑, ๑๒ และ ๑๕ ซึ่งเป็นพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากหน่วยงานและบุคลากรต่างๆ เช่น วัด โรงเรียน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กลุ่มอาชีพ ผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา นักเรียน ครู และผู้อำนวยการโรงเรียนวัดมะค่า และประชาชนในชุมชน

๓. สถาบันราชภัฏเทพสตรี อำเภอเมือง ลพบุรี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของท้องถิ่นที่นักวิจัยปฏิบัติงานอยู่ ได้ให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรและบุคลากรในการดำเนินการวิจัยอย่างดียิ่ง

๔. องค์กรและบุคลากรอื่นๆ ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างดียิ่ง เช่น ข้าราชการและเจ้าหน้าที่จากอำเภอท่าม่วง สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าม่วง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี สถานีอนามัยตำบลหัวสำโรง สถานีตำรวจภูธรตำบลบ้านเบิก รวมทั้งผู้ที่เข้ามาร่วมงานและเกี่ยวข้องในฐานะผู้มาศึกษาและเยี่ยมชมกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินการวิจัย เช่น คณะผู้บริหารการศึกษาจากบังคลาเทศโดยการนำของสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT) สื่อมวลชนทั้งในท้องถิ่นและจากส่วนกลาง นักเรียน นักศึกษา ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโททั้งจากในจังหวัดลพบุรีและที่มาจากต่างจังหวัด นอกจากนี้ยังมีบุคคลและหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำงานอย่างมากมาย ซึ่งต้องขออภัยที่ไม่สามารถกล่าวถึงได้หมดในที่นี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณอย่างสูงต่อหน่วยงาน องค์กร และบุคคลที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งเป็นเสมือนพลังในการขับเคลื่อนการทำงานให้สำเร็จบรรลุจุดหมายปลายทางได้ คณะผู้วิจัยขอรำลึกถึงบุญคุณของบิดามารดา ครู อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์ซึ่งทำให้คณะผู้วิจัยสามารถวิจัยจนได้องค์ความรู้ทางการศึกษาเพื่อตอบแทนคุณของแผ่นดินได้สำเร็จ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยเรื่องนี้จะเป็นบทเรียนหนึ่งที่มีประโยชน์แก่ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของชาติต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริเพ็ญ มากบุญ)

หัวหน้าโครงการวิจัย

สารบัญ

บทคัดย่อ

ABSTRACT

กิตติกรรมประกาศ

บทที่ ๑ บทนำ

๑. เหตุผลและความเป็นมาของโครงการวิจัย
๒. คำถามหลักของการวิจัย
๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
๔. วิธีดำเนินการวิจัย
๕. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ ๒ การศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญา ในชุมชนวัดมะค่า

๑. การเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
เพื่อสืบสานอาชีพในชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
๒. การประชุมเชิงปฏิบัติการการศึกษาชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น
๓. การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้
ภูมิปัญญา และครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า
๔. การจัดงานมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่า
 - ๔.๑ กำหนดการจัดงาน
 - ๔.๒ กิจกรรมการเรียนรู้
 - ๔.๓ การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
๕. การเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานอาชีพของชุมชนวัดมะค่า

บทที่ ๓ การพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญา และอาชีพของชุมชนวัดมะค่า

๑. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต
สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า
๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต
สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า ตามหลักสูตรและกิจกรรม
การเรียนรู้ตามที่ได้พัฒนาไว้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ การประเมินการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต	
สืบสานภูมิปัญญา และอาชีพของชุมชนวัดมะค่า	๖๔
๑. การประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจ	
ในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า	๖๔
๑.๑ พุทธิพิสัย	๖๕
๑.๒ จิตพิสัย	๗๕
๑.๓ ทักษะพิสัย	๘๑
๒. ประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต	
สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า ตามมาตรฐานการประเมิน	
ภายนอก	๑๐๙
บทที่ ๕ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต	
สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพในชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา	๑๑๕
เอกสารอ้างอิง	๑๒๘
ภาคผนวก	๑๒๙
ก. มหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่า	
ข. หลักสูตรการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ)	
ค. แผนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ในชุมชนวัดมะค่า	
ค. ๑ หลักสูตรระยะสั้น (ค.๑๑ – ค.๑๑๑)	
ค. ๒ หลักสูตรระยะปานกลาง (ค.๒๑ – ค.๒๖)	
ค. ๓ หลักสูตรระยะยาว (ค.๓๑ – ค.๓๓)	
ค. ๔ แบบประเมินผลการปฏิบัติงานอาชีพ	
สมุดบันทึกผลการปฏิบัติงาน	

บทที่ ๑

บทนำ

๑. เหตุผลและความเป็นมาของโครงการวิจัย

การปฏิรูปหรือการพัฒนา รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษานับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งในการปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้เพราะเป็นกระบวนการที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้ ตลอดทั้งระบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งปวง ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติต่างๆ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ในหลายมาตรา ที่กล่าวถึงสิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกระจายอำนาจและการตรวจสอบจากประชาชนจะพบว่าจำเป็นต้องมีการเร่งรัดการพัฒนา รูปแบบและกระบวนการเรียนรู้และการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่มิติใหม่ ได้แก่การพัฒนาคนให้เกิดความสมดุลทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ทั้งในระดับการคิด และการกระทำให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและชุมชน ความเป็นจริงในวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม แนวคิดหรือกระบวนการทัศน์ให้ผู้เรียนรู้จักคิด เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีทางเลือกที่ดีมีการระดมสรรพกำลังทุกส่วนในสังคมเพื่อการศึกษา

เพื่อที่จะให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา กับชีวิตการทำงานดังตัวอย่างโรงเรียนวัดโพธิ์เฉลิมรักษ์ที่ตั้ง โรงเรียนท่ามาทากิน เพื่อเป็นโอกาสให้เด็ก -ลองจริง ทำจริง- ด้วยตนเอง โดยลงไปสัมผัสชีวิตการทำงานและการประกอบอาชีพจริงๆ ในชุมชน มีการตั้ง -บริษัทจำลอง- ให้เด็กลองร่วมกันทำธุรกิจด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับชุมชนฝึกให้เด็กเข้าใจโลกแห่งความเป็นจริง พร้อมกับฝึกให้มีความฝัน อดทน รู้จักทำงานร่วมกัน และที่สำคัญที่สุดคือมีทักษะการจัดการและสามารถหาช่องทางประกอบอาชีพให้ตนเองในอนาคตได้ ขณะเดียวกันชุมชนก็มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและตามอัธยาศัย ซึ่งจะเป็นโอกาสอย่างสำคัญในการดูแลลูกหลานในชุมชนเอง

ตำบลหัวลำโพงได้ประกาศจัดตั้งเป็นสภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโพง ซึ่งเป็นแห่งแรกของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยมีเป้าหมายให้ชาวตำบลหัวลำโพงทุกคนกินดี (เศรษฐกิจ) อยู่ดี (สังคม) และมีความสุข (วัฒนธรรม) โดยใช้ยุทธศาสตร์ว่าชาวตำบลหัวลำโพงทุกคนต้อง -เทหัวใจและรวมพลังกันอย่างจริงจังเพื่อจะก้าวไปข้างหน้าพร้อมกัน- และได้ปรึกษาหารือกันแล้วกำหนดเป็นแผนงานหลักไว้ โดยในแต่ละแผนงานได้กำหนดเป้าหมายและวิธีการไว้อย่างชัดเจน และได้จัดทำโครงการต่างๆ หลายลักษณะ โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีความตระหนักและเห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกันเรียนรู้ ช่วยเหลือและทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมในลักษณะต่างๆ อย่างหลากหลายตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ โดยทำในทุกกลุ่มอายุครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ในลักษณะต่างๆ รวมแล้วเกือบ ๕๐ กลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนวัดมะค่า ซึ่งมีวัดมะค่าที่ตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๓๖๒ เป็นศูนย์กลางทางจิตใจ ครอบคลุมพื้นที่ ๔ หมู่บ้าน (หมู่ที่ ๑๐ หมู่ที่ ๑๑ หมู่ที่ ๑๒ และหมู่ที่ ๑๕) จำนวน ๓๕๓ ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น ๑,๕๔๔ คน มีวัดร้าง ๕ วัด คือ วัดสระอ้อย วัดสัมฤทธิ์ วัดโบสถ์ วัดเกต และ วัดอิฐาคือ มีโรงเรียนวัดมะค่าเป็นโรงเรียนประถมศึกษา ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร คือ ทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ ในชุมชนวัดมะค่านี้มีความตื่นตัวในการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพในหลายลักษณะแม้

บ้านผลิตข้าวหอมมะลิ กลุ่มผลิตน้ำพริกหลากรส กลุ่มผลิตไข่เค็มดินสอพอง กลุ่มจักสาน นอกจากนั้นยังมีการรวมกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มดูแลวัดร้าง ๓ กลุ่ม กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และกำหนดจัดตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมพื้นบ้านในบริเวณวัดมะค่า และกำหนดจัดตั้งตลาดกลางการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ศูนย์การแพทย์แผนไทย แปลงสาธิตผักปลอดสารพิษ และอื่นๆ ขึ้นด้วย

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สถาบันราชภัฏเทพสตรี ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดลพบุรี ควรที่จะหาแนวทางสืบสานอาชีพในชุมชน เพื่อสร้างพลังให้แก่ชุมชนในอนาคตผ่านระบบการศึกษาที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการดำเนินการ ทั้งนี้จะเน้นที่นักเรียนประถมศึกษาเนื่องจากเป็นกลุ่มที่อยู่ติดกับพื้นที่มากที่สุด เพราะส่วนใหญ่มักจะเรียนในโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน เพื่อจะช่วยให้การพัฒนาของชุมชนเป็นไปอย่างยั่งยืนและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง โดยนำงานของชุมชนหรือกิจกรรมของชุมชนเข้ามาในโรงเรียนในลักษณะของการนำมาสอนและให้นักเรียนทำงานอาชีพตามความสนใจและความถนัด ด้วยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับประถมศึกษาในกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ เพื่อเตรียมทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้แก่ชุมชน และเป็นการสืบสานงานและอาชีพของชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างงานให้ชุมชน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ คือ คนในชุมชนสามารถสร้างงานมีรายได้และไม่ทิ้งถิ่น นับเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนอย่างแท้จริง

จากการวิจัยในระยะที่ ๑ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัจจัยและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งได้แก่ ชุมชนวัดมะค่า กลุ่มอาชีพในชุมชนวัดมะค่า และหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาทุกระบบ พบว่า

๑. องค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ล้วนแต่มีความพร้อม มีศักยภาพและปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนทั้งสิ้น กล่าวคือ

(๑) ชุมชนวัดมะค่าได้สั่งสมภูมิธรรมภูมิปัญญาไว้อย่างยาวนาน เป็น "ทุนทางสังคม" หรือ "ทุนทางวัฒนธรรม" ที่สำคัญยิ่ง โดยสะท้อนออกมาในรูปขององค์ความรู้ และวิถีชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนา และการประกอบอาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของการเกษตร มี "คนดี" และ "คนเก่ง" ที่เป็นผู้นำชาวบ้านในเรื่องสำคัญต่างๆ จำนวนมาก ทั้งผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางการปกครอง ผู้นำทางการพัฒนา หมอพื้นบ้าน ผู้นำทางประเพณีและพิธีกรรม และช่างพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งความรู้และภูมิธรรมภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้ได้สั่งสมมาหลายชั่วอายุคน และยังสามารถถ่ายทอดเพื่อใช้ในการดำเนินวิถีชีวิตและแก้ปัญหาต่างๆ ต่อมาจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและความเชื่อของชุมชนวัดมะค่าอยู่บนพื้นฐานของพุทธศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิตตั้งแต่เกิดจนถึงตาย นอกจากนี้วิถีชีวิตในรอบปียังอยู่บนพื้นฐานของวิถีการทำการ ซึ่งเป็นวิถีการผลิตที่สำคัญด้วย แต่ในปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนไปบ้างแล้ว ระบบสังคมและโครงสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนวัดมะค่าส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ในเชิงเครือญาติ และการแต่งงาน เดิมครอบครัวเป็นระบบครอบครัวขยายแต่ปัจจุบันลดน้อยลง ในอดีตมีการพึ่งพาอาศัยกันสูงมากทั้งทางเศรษฐกิจและทางจิตใจ มีความร่วมมือ ร่วมใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลและเอื้ออาทรกันสูงมาก แต่ปัจจุบันลดน้อยลงมาก สาเหตุจากการที่ลูกหลานต้องไปทำงานที่อื่น การใช้เงินเพื่อจ้างแรงงาน และการเลือกตั้งในท้องถิ่นทุกระดับ ขณะนี้มีสภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโรงซึ่งได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆ เพื่อถักทอจิตวิญญาณของคนในชุมชนเข้าด้วยกัน

(๒) กลุ่มอาชีพในชุมชนวัดมะค่าได้ก่อให้เกิดพลังที่เกิดจากการรวมตัวกัน ในลักษณะการ “พึ่งกันเองในชุมชน” เพื่อสร้างงานที่ก่อให้เกิดรายได้ เกิดความรัก ความเอื้ออาทร และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่ม ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานเป็นกลุ่ม ที่ก่อให้เกิดมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม มีการถ่ายทอดความรู้ไปยังลูกหลาน และมีผู้สนใจมาเรียนรู้และศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

(๓) โรงเรียนวัดมะค่า ได้จัดการเรียนการสอนวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ งานบ้าน งานเกษตร และงานประดิษฐ์ ศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนอำเภอท่าม่วงจัดการศึกษาสายอาชีพหลักสูตรระยะสั้น และกลุ่มสนใจ ในขณะที่ในชุมชนมีการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ผ่านการบอกเล่า การสอน การทำให้อู การให้ช่วยทำงาน และการให้ฝึกทำงานไปด้วยกัน ในหลายลักษณะและหลายอาชีพ เช่น การทำนา การตีเหล็ก การตีกลองยาว การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีอยู่ตลอดเวลาในหลากหลายวิธีการอยู่ตลอดเวลาในหลากหลายรูปแบบ

๒. องค์ประกอบสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาในชุมชนวัดมะค่า แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กัน โดยทั้งชุมชนวัดมะค่า กลุ่มอาชีพในชุมชนวัดมะค่า และโรงเรียนวัดมะค่า มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความสัมพันธ์และร่วมมือกันได้มากยิ่งขึ้น ถ้าได้รับการพัฒนาและเสริมพลัง (Empowerment) ในรูปแบบที่เหมาะสม กล่าวคือ

(๑) ชุมชนวัดมะค่าและกลุ่มอาชีพในชุมชนวัดมะค่ามีความสัมพันธ์ มีทัศนคติที่ดีต่อกัน คนในชุมชนเห็นด้วยต่อการที่ชาวบ้านได้มารวมตัวกันเป็นกลุ่มทางสังคมและกลุ่มอาชีพต่างๆ อบต. วัด โรงเรียน ส่วนราชการ และชาวบ้านต่างๆ ส่วนหนึ่งว่ามีการรวมกลุ่มในลักษณะต่างๆ นี้ หลายคนประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่ม ในขณะที่กลุ่มอาชีพต่างๆ ก็ได้ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ช่วยงานของชุมชนในหลายลักษณะ

(๒) ชุมชนวัดมะค่าและโรงเรียนวัดมะค่ามีความผูกพันกันอย่างมาก ในอดีตคนในชุมชนส่วนใหญ่จะเคยได้เรียนที่โรงเรียนนี้ ถึงแม้ว่าในระยะที่ผ่านมามีบางช่วงจะเกิดสภาวะที่ชาวบ้านขาดศรัทธาต่อโรงเรียนบ้างทำให้เข้ามาช่วยดูแลโรงเรียนวัดมะค่าไม่มากนัก และลดการส่งลูกหลานมาเรียนที่โรงเรียนวัดมะค่า แต่ในขณะนี้เมื่อนักเรียนเพิ่มขึ้นจากปีการศึกษา ๒๕๕๒ มาก ซึ่งเป็นความพร้อมและเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะได้ประสานร่วมมือกันต่อไป

(๓) ชุมชนวัดมะค่าและศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียนอำเภอท่าม่วง ไม่ค่อยผูกพันและไม่ค่อยรู้และไม่เข้าร่วมกิจกรรมของกันและกันมากนัก มีเพียงบางคนเท่านั้นที่รู้และใช้บริการ ส่วนของพัฒนาชุมชน อำเภอ เกษตรอำเภอ ประมงอำเภอ และปศุสัตว์อำเภอก็จะเข้ามาช่วยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพเป็นครั้งคราว

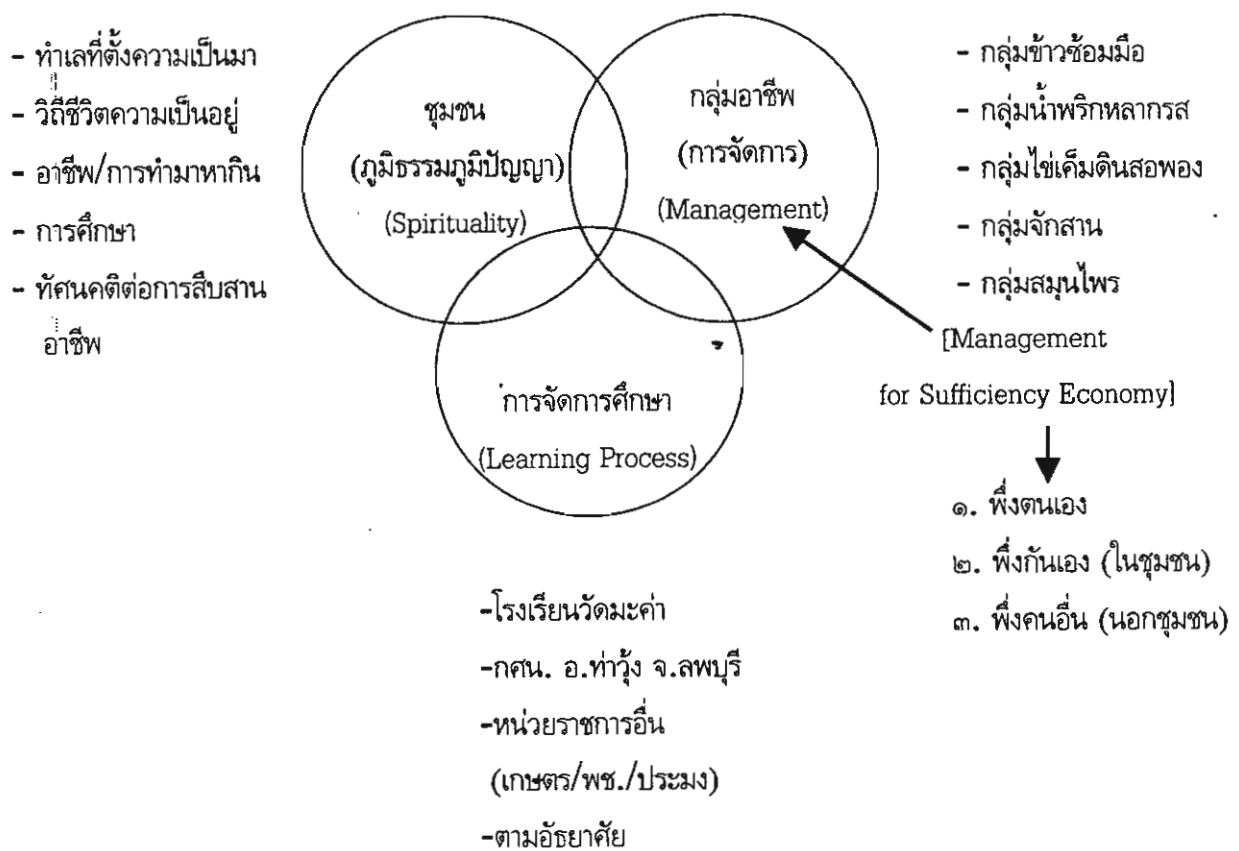
(๔) กลุ่มอาชีพในชุมชนวัดมะค่าและโรงเรียนวัดมะค่ามีความเกี่ยวข้องกันบ้างแต่ยังไม่มากนัก กลุ่มอาชีพได้ถ่ายทอดความรู้ไปให้เด็กที่เป็นลูกหลานบ้าง แต่กับโรงเรียนวัดมะค่าค่อนข้างจะมีความเกี่ยวข้องกันน้อยในเรื่องของการจัดกิจกรรมหรือการช่วยเหลือพึ่งพากัน มีความสนใจไปศึกษาดูงาน ร่วมกิจกรรม และจัดให้นักเรียนไปเรียนรู้การทำงานของกลุ่มอาชีพบ้างบางกลุ่ม ในขณะที่นักเรียนส่วนหนึ่งสนใจและต้องการเรียนรู้การทำงานของกลุ่มอาชีพต่างๆ แต่โอกาสในการเรียนรู้นี้มีน้อยมาก กลุ่มอาชีพมีศักยภาพและความพร้อมที่จะเข้ามาสนับสนุน และร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนวัดมะค่าตามที่ได้รับคำร้องขอจากโรงเรียน แต่ก็ยังไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพของโรงเรียนวัดมะค่ามากนัก

(๕) กลุ่มอาชีพในชุมชนวัดมะค่าและศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าม่วง มีความสัมพันธ์กันบ้าง โดยศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าม่วงได้เคยเข้ามาสนับสนุนการถ่ายทอดการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพบ้างในลักษณะของการเรียนหลักสูตรระยะสั้น แต่ไม่ครบทุกกลุ่ม และไม่ต่อเนื่อง

(๖) โรงเรียนวัดมะค่าและศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าม่วง ไม่มีการประสานงานกันในการจัดการเรียนการสอนเลย

ประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึง คือ หักศนคติของชาวบ้านต่ออาชีพของชุมชนโดยเฉพาะอาชีพทางการเกษตร หรือแม้แต่อาชีพที่ไดรรมกลุ่มการผลิตก็ตาม ชาวบ้านส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นอาชีพที่ลำบาก มีรายได้น้อย มีความเสี่ยงสูง และไม่มีเกียรติ จึงพยายามส่งสอนลูกหลานให้เรียนสูงๆ เพื่อจะได้เปลี่ยนอาชีพโดยการรับราชการ ทำงานบริษัท หรือทำงานในโรงงาน ซึ่งชาวบ้านคิดว่าจะดีกว่าอาชีพเดิมของครอบครัว

ซึ่งข้อค้นพบใน R๑ นี้อาจเขียนเป็นแผนภูมิ (Conceptual Frame Work) ได้ดังนี้

การวิจัยระยะที่ ๑ ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพ โดยอาศัยองค์ประกอบที่ประสานสัมพันธ์กันทั้ง ๓ ประการ ได้แก่ ระบบการจัดการศึกษา ชุมชน และกลุ่มอาชีพ

๒. คำถามหลักของการวิจัย

จากศักยภาพขององค์ประกอบสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนสำหรับนักเรียน ประถมศึกษาในชุมชนวัดมะค่า ทั้ง ๓ ส่วน นั้น ล้วนแต่มีความพร้อม มีศักยภาพและปัจจัยที่เอื้อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนในระดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับปฏิกิริยาในการประชุมระดับโลก เรื่องการศึกษาชุมชน ครั้งที่ ๗ องค์ประกอบ ๓ ประการที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งถ้าได้รับการพัฒนาและเสริมพลัง (Empowerment) ในรูปแบบที่เหมาะสม ก็จะทำให้

๑. เพิ่มศักยภาพของทุนทางสังคมของชุมชนให้สามารถนำมาใช้ในการจัดการศึกษา และการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งกันเองในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๒. เพิ่มศักยภาพของการจัดการศึกษา ให้สามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบสานอาชีพ เพื่อเพิ่มศักยภาพของทุนทางสังคม และเพื่อเพิ่มศักยภาพของการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งกันเองของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๓. เพิ่มศักยภาพของการรวมกลุ่มอาชีพซึ่งเป็นการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งกันเองในชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการสืบสานอาชีพของชุมชน และการพัฒนาทุนทางสังคมของชุมชนวัดมะค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

และในขณะเดียวกันจากการที่ในส่วนของความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบสำคัญต่างๆ นั้น ถึงแม้จะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แต่ค่อนข้างน้อยและอยู่ในวงจำกัด แต่ก็มีแนวโน้มที่จะพัฒนาความสัมพันธ์และร่วมมือกันได้มากยิ่งขึ้น ถ้าได้รับการพัฒนาและเสริมพลัง (Empowerment) ในรูปแบบที่เหมาะสม ก็จะทำให้เกิดการเสริมพลังซึ่งกันและกันในแต่ละองค์ประกอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้นในระยะที่ ๒ จึงมีคำถามวิจัยที่สำคัญ คือ

๑. ทำอย่างไรจะรื้อถอนความคิด (reconstruct) ความหมายของอาชีพ จาก “เรียนไปเป็นเจ้าคนนายคน” มาเป็น “เรียนเพื่อไปทำงาน”

๒. จะพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างไร จึงจะสามารถจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสืบสานอาชีพเพื่อเพิ่มศักยภาพของทุนทางสังคม และเพิ่มศักยภาพของการจัดการเพื่อการพึ่งตนเองและพึ่งกันเองของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งจะเป็นการพัฒนาและเสริมพลังของความสัมพันธ์ในแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อทำให้เกิดการเสริมพลังซึ่งกันและกันในแต่ละองค์ประกอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจะขยายแนวคิดไปใช้ในชุมชนหรือสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

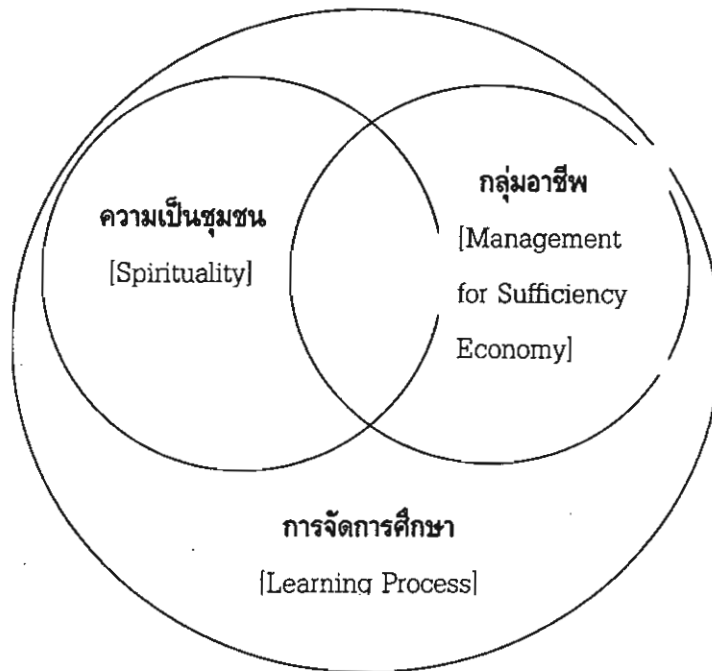
๓. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

๒. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

๔. วิธีดำเนินการวิจัย

หลักการ : ใช้กระบวนการจัดการศึกษา/การเรียนรู้ (Learning Process) เป็น “ตัวนำ” เพื่อให้เกิดการพัฒนาภูมิธรรมภูมิปัญญาและความภาคภูมิใจในชุมชน (Spirituality) และการรวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพ (Management for Sufficiency Economy)

๑. เสริมพลังให้องค์กรที่จัดการศึกษา (ทั้ง ๓ ระบบ) ให้สามารถพัฒนาได้มากยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จนครอบคลุมถึงการนำศักยภาพ (ทุนทางสังคม) ของชุมชนและศักยภาพของกลุ่มอาชีพ (การจัดการเพื่อเศรษฐกิจพอเพียง) มาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา

๒. พัฒนาความสัมพันธ์ของทั้ง ๓ องค์ประกอบ ให้ร่วมมือกัน ประสานกันและนำศักยภาพของกันและกันมาใช้ ประโยชน์เสริมกันเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาภายในองค์กรประกอบเอง และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยให้องค์กรที่จัดการศึกษาเป็นแกนนำ โดยมีชุมชนและกลุ่มอาชีพเป็นส่วนที่เสริมประสาน

ในขั้นตอนนี้จะนำผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพและปัจจัยในการพัฒนาการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชน สำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ มาพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา โดยดำเนินการไปพร้อมกันทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยใช้การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งสืบสานและพัฒนาอาชีพของชุมชนเป็นแกนนำที่จะทำให้เกิดการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพของชุมชนไปพร้อมกับการเสริมสร้างจิตวิญญาณของความเป็นชุมชนและการพัฒนากลุ่มอาชีพที่เป็นการจัดการเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงไปด้วย ในขณะเดียวกันก็ใช้การเสริมสร้างจิตวิญญาณของความเป็นชุมชนและการพัฒนากลุ่มอาชีพมาเสริมการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานและพัฒนาอาชีพของชุมชนด้วย โดยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรด้วยกระบวนการดังนี้

๑. ข้อมูลเบื้องต้น

- ๑) ลักษณะและขั้นตอนการทำงานในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ โดยผู้นำของกลุ่มอาชีพนั้น
- ๒) รายละเอียดของกระบวนการทำงานร่วมกันในการสร้างหลักสูตรอาชีพท้องถิ่นระหว่างครูในชุมชน ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้นำกลุ่มอาชีพและผู้นำชุมชน รวมทั้งตัวแทนชาวบ้านศักยภาพในการวิเคราะห์ประสบการณ์ในการทำงานของภูมิปัญญาชาวบ้าน ศักยภาพของครูในการดึงข้อมูลที่จำเป็นจากผู้ร่วมงานมาสร้างหลักสูตร และการใช้กลยุทธ์สร้างความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพโดยอิงกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน กลุ่มอาชีพ ครอบครัว วัดมะค่า โรงเรียนวัดมะค่า ครู อบต. ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อาเภอท่าม่วง

๒. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

- ๑) นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ไว้จากขั้นตอนที่ ๑ มากำหนดเป็นงานหลัก และงานย่อย ตามวิธีการสร้างหลักสูตรแบบ Task Analysis
 - เครื่องมือ ได้แก่ ตารางวิเคราะห์งานหลักและงานย่อย
 - การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่และสรุปรวมทั้งอภิปรายผล
 - ๒) นำข้อมูลที่ได้จากการทำ Task Analysis ไปตรวจสอบความเชื่อมั่นและความตรงกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละกลุ่มอาชีพ เพื่อปรับปรุงรายละเอียดของงานหลักและงานย่อย
 - ๓) นำรายละเอียดของงานที่ได้มาสร้างเป็นเนื้อหา ประสบการณ์ของหลักสูตรงานอาชีพโดยให้ครู ผู้เชี่ยวชาญและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ลำดับขั้นตอนการทำงาน กำหนดสื่อการเรียนการสอน เครื่องมือที่ต้องใช้ในการประกอบอาชีพ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน กระบวนการวัดและประเมินผล ผู้เรียนเพื่อจัดทำตัวหลักสูตรแม่บท
 - เครื่องมือ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานของครู ผู้นำกลุ่มอาชีพหรือผู้เชี่ยวชาญและผู้นำชุมชน แบบประเมินคุณภาพของงานและเกณฑ์ในการประเมิน
 - ๔) การสร้าง ตรวจสอบ และปรับปรุงสื่อและวัสดุประกอบการเรียนการสอน ซึ่งจะแบ่งออกเป็นสองระดับคือ ระดับที่หนึ่งจะเป็นสื่อหนังสือสำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างการรับรู้ การค้นคว้าต้องงานอาชีพในชุมชน ซึ่งจะทำให้เกิดความสนใจและมีเจตคติต่อภูมิปัญญาชาวบ้าน ระดับที่สอง คือ สื่อที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอน ซึ่งครู ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำชุมชน จะร่วมมือกันโดยมีคณะวิจัยและครูผู้ช่วยวิจัยให้การแนะนำและช่วยเหลือ
 - ๕) ครู ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ร่วมกันสร้างแผนการสอน ตรวจสอบประสิทธิภาพของแผนการสอน โดยการทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรและทำการปรับปรุง
- เครื่องมือที่ใช้ในส่วนนี้คือ แบบวัดพฤติกรรมการทำงานของนักเรียนเกณฑ์การตัดสินผลงานของนักเรียน แบบสอบถามชาวบ้านเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อผลงานและการทำงานของนักเรียน แบบสอบถามครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล การแจกแจงความถี่ สรุปและอภิปรายผลในรูปความเรียง

๕. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ในระยะเวลา ๒ ปี แบ่งดำเนินการเป็น ๓ โครงการย่อยที่สอดคล้องและต่อเนื่องกัน ดังนี้

โครงการที่ ๑ การศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า

กิจกรรม ๑.๑ : ประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อทำความเข้าใจหลักการ กรอบแนวคิด และวิธีการทำงานร่วมกัน

- * ชุมชน [ผู้ปกครอง / ผู้ใหญ่บ้าน (ผู้ช่วย) / สมาชิก อบต. / พระ / ผู้ใหญ่/ปราชญ์ชาวบ้าน / ผู้แทนอาชีพ/กลุ่มอาชีพต่างๆ / สภาวัฒนธรรมตำบล]
- * โรงเรียน [นักเรียน / อจญ. / ครูผู้สอน กพอ. / สปจ.ท่าวัง / กศน. ท่าวัง / คีษานีเทศก์]
- * หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง [อบต. / พัฒนาชุมชน / เกษตรอำเภอ / สถานีอนามัย เป็นต้น]
- * คณะนักวิจัย [ที่ปรึกษา / ทน.โครงการ / นักวิจัย / ผู้ช่วยนักวิจัย]
- * ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

[จำนวน ๔๐ คน เป็นเวลาครึ่งวัน ณ ศาลาการเปรียญวัดมะค่า]

กิจกรรม ๑.๒ : ประชุมกลุ่มเฉพาะ [Workshop] เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ

- * ชุมชน [ผู้แทนผู้ปกครอง / ปราชญ์ชาวบ้าน / ผู้แทนอาชีพและกลุ่มอาชีพต่างๆ]
- * โรงเรียน [อจญ. / ครูผู้สอน กพอ. ป.๔ ป.๕ ป.๖ / กศน. ท่าวัง / คีษานีเทศก์]
- * คณะนักวิจัย [ที่ปรึกษา / ทน.โครงการ / นักวิจัย / ผู้ช่วยนักวิจัย]

[จำนวน ๒๕ คน เป็นเวลาหนึ่งวัน ณ โรงเรียนวัดมะค่า]

กิจกรรม ๑.๓ : ประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง วิธีการศึกษาชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น [เน้นวิธีการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และครุภูมิปัญญาในชุมชน]

- * นักเรียน [ชั้น ป.๓ ป.๔ ป.๕ ป.๖ จำนวน ๓๐ คน]
- * อจญ. / ครูผู้สอน วิชา กพอ. / ทน. / ครูผู้สนใจ
- * คณะนักวิจัย [ที่ปรึกษา / ทน.โครงการ / นักวิจัย / ผู้ช่วยนักวิจัย]

[จำนวน ๔๐ คน เป็นเวลาสองวัน ณ โรงเรียนวัดมะค่า]

กิจกรรม ๑.๔ : นักเรียน [ภายใต้การนิเทศจากครู อจณ. และนักวิจัย] ศึกษาชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น

- * กิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน
- * แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
- * ครูภูมิปัญญาในชุมชน

โดยให้ครอบคลุมถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา อาชีพ กลุ่มอาชีพ การทำมาหากิน หัตถกรรม และอื่นๆ

[นักเรียน ๒๔ คน อจณ. ครู ๖ คน นักวิจัย/ผู้ช่วยนักวิจัย ๗ คน ใช้เวลา ๒ เดือน]

**กิจกรรม ๑.๕ : จัดมหกรรมความรู้ เรื่อง “วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา อาชีพ การทำมาหากิน
ของชุมชนวัดมะค่า”**

[เสนอผลงานที่นักเรียนได้ไปศึกษา เรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลมา เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน]

* จัดนิทรรศการ * แสดงผลงาน * เล่าเรื่อง * อภิปราย * สาธิต * ศึกษาดูงานในพื้นที่ * ฯลฯ

เชิญ * ครูภูมิปัญญาในชุมชนมาเสนอผลงาน

* นักเรียน /ครู /ผู้ปกครอง /ผู้บริหาร /คณะครู /ชาวบ้าน /ครูและนักเรียนโรงเรียนต่างๆ /หน่วยงานต่างๆ ผู้เกี่ยวข้อง /ผู้สนใจทั่วไป มาเรียนรู้และภาคภูมิใจในความเป็นชุมชนวัดมะค่าร่วมกัน

* จัดทัศนศึกษาแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน โดยให้เด็กเป็นมัคคุเทศก์

[ผู้ร่วมงานมากกว่า ๑,๒๐๐ คน ใช้เวลา ๒ วัน]

**กิจกรรม ๑.๖ : ให้นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา อาชีพ กลุ่มอาชีพ การทำมาหากิน
หัตถกรรม และอื่นๆ ของชุมชนวัดมะค่า จากกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และครู
ภูมิปัญญาในชุมชน**

[ภายใต้การให้คำปรึกษาของผู้ปกครองและครู]

โครงการที่ ๒ การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพ ของชุมชน

กิจกรรม ๒.๑ : พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชน
[จัดประชุมปฏิบัติการ โดยให้ครูภูมิปัญญา (ชาวบ้าน -ในฐานะผู้สอน) + ครูโรงเรียนวัดมะค่า (ในฐานะผู้
จัดการเรียนรู้) + ศึกษานิเทศก์ (ในฐานะที่ปรึกษา) + นักพัฒนาหลักสูตร + นักเทคโนโลยีการศึกษา + นักวัดผล
การศึกษา (ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ) มาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องที่นักเรียนเลือกเรียน
จำนวน ๒๐ อาชีพ] ใช้เวลา ๔ เดือน

กิจกรรม ๒.๒ : จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชน
ตามหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาไว้

[เน้น ๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูภูมิปัญญา และครูวัดมะค่าเป็นครูพี่เลี้ยง
๒. การปฏิบัติจริง เช่น รวบรวมจริง ทำไข่เค็มจริง สานชะลอมจริง ขายผลผลิตจริง ทำบัญชีจริง
แบ่งปันผลกำไรจริง เป็นต้น
โดย ครูภูมิปัญญา -สอน / นักเรียน -เรียน / ครู -อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ / ศึกษานิเทศก์ติดตามประเมิน] ใช้เวลา ๔ เดือน

โครงการที่ ๓ การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสาน ภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชน

กิจกรรม ๓.๑ : ประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต
สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชน ในทั้ง ๓ ประเด็น

- * ความรู้/ความเข้าใจ
- * เจตคติ (ความสำนึก ตระหนัก ความภาคภูมิใจในอาชีพและท้องถิ่น)
- * ทักษะใน (การประพฤติปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต)

[เป็นการประเมินร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้ง /ชุมชน /โรงเรียน /นักเรียน(ผู้เรียน) /ครูภูมิปัญญา(คนสอน)
/อจญ. /ครู /ศึกษานิเทศก์ /นักพัฒนาหลักสูตร /นักประเมิน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ]

กิจกรรม ๓.๒ : ปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้

[เป็นการพิจารณาปรับปรุงร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้ง /ชุมชน /โรงเรียน /นักเรียน(ผู้เรียน) /ครูภูมิปัญญา (คนสอน) /อจญ. /ครู /ศึกษานิเทศก์ /นักพัฒนาหลักสูตร /นักประเมิน โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ]

กิจกรรม ๓.๓ : สรุปและจัดทำรายงานการวิจัย

[จัดให้มี public dialogue กับทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกชุมชนด้วย]

บทที่ ๒

การศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า

การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้เป็นโครงการที่ ๑ ในกระบวนการวิจัย เพื่อให้นักเรียนสืบค้นและเรียนรู้ข้อมูลท้องถิ่นที่เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๕ กิจกรรม คือ

๑. การเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพในชุมชน
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

๒. การประชุมเชิงปฏิบัติการการศึกษาชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น

๓. การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิ
ปัญญาในชุมชนวัดมะค่า

๔. การจัดงานมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่า

๕. การเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานอาชีพของชุมชนวัดมะค่า

ซึ่งในแต่ละกิจกรรมมีวิธีดำเนินการและผลการดำเนินการ ดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพในชุมชน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาที่ดำเนินการในพื้นที่ของชุมชนวัดมะค่าจริง ความสำเร็จของการดำเนินโครงการวิจัยนี้จึงขึ้นอยู่กับความเข้าใจและความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงจัดให้มีการประชุมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อทำความเข้าใจในหลักการ กรอบแนวคิด และวิธีการทำงานร่วมกัน โดยเชิญผู้เกี่ยวข้องต่างๆ มาประชุมรวมจำนวน ๓๖ คน ณ ศาลาการเปรียญวัดมะค่า ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย

๑. ชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (๔ หมู่) สมาชิก อบต. (๔ หมู่) ท่านเจ้าอาวาสวัดมะค่า ผู้นำ ผู้รู้ และปราชญ์ชาวบ้าน (ครูชัยวัฒน์ ประชากุล กำนันชวน ประชากุล มหาประจวบ ถ้วยทอง เป็นต้น) ผู้แทนกลุ่มอาชีพต่างๆ ในชุมชนวัดมะค่า (กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวหอมมะลิ กลุ่มน้ำพริก กลุ่มแม่บ้านคลองสะเดา กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น) ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลและสมาชิกบางคน รวมทั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนบางคน

๒. หน่วยจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ครูใหญ่และครูโรงเรียนวัดมะค่า ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอท่าม่วง ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอท่าม่วง เป็นต้น

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หัวหน้าสถานีอนามัยตำบลหัวลำโรง นักวิชาการจากสำนักงานพัฒนาการอำเภอท่าม่วง เป็นต้น

๔. คณะนักวิจัย ประกอบด้วย หัวหน้าโครงการ นักวิจัย และผู้ช่วยนักวิจัย

คณะผู้วิจัยให้ความสำคัญกับขั้นตอนการทำความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง ด้วยตระหนักดีว่าโครงการวิจัยที่ดีนั้นจะต้องก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย/ทุกคนที่เกี่ยวข้อง (win-win approach) มิใช่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่เฉพาะผู้วิจัย หรือผู้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยเท่านั้น แต่ต้องไปรบกวนชาวบ้าน ไม่เอาความรู้จากชุมชน จากโรงเรียน โดยที่ทั้งชาวบ้าน ชุมชน และโรงเรียนไม่ได้ประโยชน์เลย ซึ่งในประเด็นนี้หัวหน้าโครงการวิจัยได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่าทุกฝ่ายจะได้ประโยชน์จากโครงการวิจัยนี้โดยสังเขป ดังนี้

๑. จะก่อให้เกิดการศึกษาและสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนวัดมะค่า การศึกษาภูมิปัญญาของชุมชนวัดมะค่าทำให้เกิดความรู้ และภาคภูมิใจในชุมชน ทำให้เกิดความรักและพร้อมจะดูแลชุมชนต่อไป เป็นการสร้างพลังทางวัฒนธรรมของชุมชน อันจะทำให้ชุมชนวัดมะค่าเข้มแข็งและมีพลังต่อไป

๒. โรงเรียนวัดมะค่าจะได้เรียนรู้ว่าในชุมชนวัดมะค่านั้นมีแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้นำมาใช้ประโยชน์ในการนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นต่อไปในอนาคต และเป็นโอกาสสำหรับการสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนวัดมะค่า

๓. ครูโรงเรียนวัดมะค่าจะได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในการศึกษาแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า มีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และจัดการเรียนการสอนโดยครุภูมิปัญญาในชุมชน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๒ อย่างยิ่ง

๔. เด็กนักเรียนโรงเรียนวัดมะค่าจะได้มีโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของชุมชนวัดมะค่า ได้รู้จักคนดีและคนเก่งในชุมชนวัดมะค่า ได้เรียนรู้ภูมิธรรมภูมิปัญญาของชุมชน ซึ่งจะเป็นความรู้และเป็นทางเลือกสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต

๕. คณะนักวิจัยจะได้ประโยชน์จากการจัดประสบการณ์ต่างๆ ทำให้เห็นกระบวนการในการจัดการศึกษาเพื่อสืบสานอาชีพสำหรับชุมชน ซึ่งประสบการณ์นี้สามารถนำไปเสนอแนะสำหรับการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ผลการดำเนินงานปรากฏว่าผู้เกี่ยวข้องที่มาประชุมทุกฝ่ายพร้อมจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดมะค่า ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอท่าม่วง กำนันตำบลหัวลำโรง ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลหัวลำโรง ปราชญ์และผู้รู้ชาวบ้านทุกคนต่างพร้อมจะให้การสนับสนุนและร่วมมืออย่างเต็มที่ ซึ่งนับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีอย่างยิ่งต่อโครงการวิจัยนี้

๒. การประชุมเชิงปฏิบัติการการศึกษาชุมชนและเก็บรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น

เพื่อให้นักเรียนโรงเรียนวัดมะค่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนวัดมะค่า ซึ่งเป็นบ้านเกิด จนเห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนวัดมะค่า จนเกิดทัศนคติที่ดีและเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นคนวัดมะค่า และมีทักษะในการเข้าไปเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับชุมชนวัดมะค่าจึงได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง วิธีการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลท้องถิ่น ขึ้นในระหว่างวันที่ ๖ - ๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕ โดยใช้โรงเรียนวัดมะค่าและชุมชนวัดมะค่าเป็นฐานในการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการ โดยเน้นการเรียนรู้เกี่ยว

กับกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือ เพื่อให้นักเรียน (ซึ่งจะเป็นผู้เรียนรู้ ศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนวัดมะค่า) ครู (ซึ่งจะเป็นที่ปรึกษา/ให้คำแนะนำในการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่น) นักวิจัย (ซึ่งจะเป็นผู้จัดดำเนินการให้เกิดการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่น) มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ จนถึงขั้นเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนวัดมะค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนวัดมะค่าครั้งนี้เน้นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในเรื่องต่างๆ คือ

ที่	เรื่อง	วิธีการ	ผู้รับผิดชอบ
๑	การดำเนินการวิจัยในภาพรวม	ชี้แจง	ผอ.โครงการวิจัย
๒	วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	ชี้แจง	ผอ.โครงการวิจัย
๓	ชุมชนบ้านวัดมะค่า : อดีต ปัจจุบัน อนาคต	บรรยาย	ผอ.อำนวยการ จันเงิน
๔	กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชน	บรรยาย ยกตัวอย่าง และทำแบบฝึก	อ. เจริญ งามสม และคณะ
๕	วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการสังเกต	บรรยาย ยกตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติการจริง	อ.ศรีพรรณ เพ็ชรไทย และคณะ
๖	เรียนรู้และฝึกการเขียนผลการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นที่ได้จากการสังเกต	บรรยาย ยกตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติการจริง	อ.ศรีพรรณ เพ็ชรไทย และคณะ
๗	วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์	บรรยาย ยกตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติการจริง	อ.สารภี ช้างเพื่อง และคณะ
๘	เรียนรู้และฝึกการเขียนผลการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นที่ได้จากการสัมภาษณ์	บรรยาย ยกตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติการจริง	อ.สารภี ช้างเพื่อง และคณะ
๙	วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการประชุมกลุ่ม	บรรยาย ยกตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติการจริง	อ.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์และคณะ
๑๐	เรียนรู้และฝึกการเขียนผลการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นที่ได้จากการประชุมกลุ่ม	บรรยาย ยกตัวอย่าง และฝึกปฏิบัติการจริง	อ.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์และคณะ
๑๑	มอบหมายภารกิจสืบเนื่อง	ชี้แจง และนัดหมาย	ผอ.โครงการวิจัย

โดยมีกำหนดการในการอบรมเชิงปฏิบัติการดังนี้

วันจันทร์ที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕

๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น. - ลงทะเบียน รับเอกสาร

๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น. - พิธีเปิด โดย หัวหน้าทางการการประถมศึกษาอำเภอท่าม่วง

- กล่าวต้อนรับและแนะนำ โดย อาจารย์ใหญ่โรงเรียนวัดมะค่า

- ๐๙.๐๐ - ๐๙.๓๐ น. - ปฐมนิเทศ และแนะนำวิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
โดย ผศ.ศิริเพ็ญ มากบุญ หัวหน้าโครงการวิจัย และคณะ
- ๐๙.๓๐ - ๐๙.๔๕ น. - พัก - เครื่องดื่ม/อาหารว่าง
- ๐๙.๔๕ - ๑๑.๔๕ น. - บรรยายพิเศษ เรื่อง "บ้านวัดมะค่าของเรา อดีต ปัจจุบัน และอนาคต"
โดย นายอำนวย จันเงิน ที่ปรึกษาสภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง
- ๑๑.๔๕ - ๑๒.๐๐ น. - แนะนำกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครุภูมิปัญญา
ในชุมชนวัดมะค่าของเรา
โดย อ. เจริญ งามสม เลขานุการสภาวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง
- ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. - พัก - อาหารกลางวัน
- ๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น. - เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการศึกษาชุมชนและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการสังเกตในพื้นที่
หมู่ ๑๐ (กลุ่มแม่บ้านผลิตน้ำพริกหลากรส)
โดย อ.ศรีพรรณ เพ็ชรไทย และคณะ
- ๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น. - พัก - เครื่องดื่ม/อาหารว่าง
- ๑๔.๔๕ - ๑๖.๓๐ น. - เรียนรู้และฝึกการเขียนผลการศึกษาชุมชนและเก็บข้อมูลท้องถิ่นที่ได้จากการสังเกต
โดย อ.ศรีพรรณ เพ็ชรไทย และคณะ
- ๑๖.๓๐ - ๑๗.๐๐ น. - สรุปผลการฝึกอบรม และมอบหมายภารกิจสืบเนื่อง
โดย ผศ.ศิริเพ็ญ มากบุญ หัวหน้าโครงการวิจัย และคณะ

วันอังคารที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕

- ๐๘.๓๐ - ๐๙.๐๐ น. - นำเสนอรายงานผลการศึกษาข้อมูล (ตามที่ได้รับมอบหมาย)
- ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ น. - เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการศึกษาชุมชนและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์
โดย อ.สารภี ข้างเฟื่อง และคณะ
- ๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น. - พัก - เครื่องดื่ม/อาหารว่าง
- ๑๐.๔๕ - ๑๒.๐๐ น. - เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการศึกษาชุมชนและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการประชุมกลุ่ม
โดย อ.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์
- ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. - พัก - อาหารกลางวัน
- ๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น. - เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการศึกษาชุมชนและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการสัมภาษณ์
และการประชุมกลุ่มในพื้นที่หมู่ ๑๐ (กลุ่มแม่บ้านผลิตน้ำพริกหลากรส)
โดย อ.สารภี ข้างเฟื่อง และ อ.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์
- ๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น. - พัก - เครื่องดื่ม/อาหารว่าง
- ๑๔.๔๕ - ๑๖.๐๐ น. - เรียนรู้และฝึกการเขียนผลการศึกษาชุมชนและเก็บข้อมูลท้องถิ่นโดยการ
สัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม
โดย อ.สารภี ข้างเฟื่อง และ อ.อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์

๑๖.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

- อภิปรายซักถาม สรุปผลการฝึกอบรม และมอบหมายภารกิจสืบเนื่อง
โดย ผศ.ศิริเพ็ญ มากบุญ หัวหน้าโครงการวิจัย และคณะ

และเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการที่นักเรียนจะศึกษา ค้นหา และเก็บรวบรวมภูมิปัญญาและอาชีพของท้องถิ่น ดังนั้นในการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้จึงกำหนดนิยามศัพท์ต่างๆ ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้อาชีพในชุมชนวัดมะค่า หมายถึง เหตุการณ์ กิจกรรม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี และอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดมะค่า ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้คุณค่า สาระ ความสำคัญ รูปแบบ วิธีการ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาชีพของชุมชนวัดมะค่า รวมทั้งการรู้และตระหนักในคุณค่าของชุมชนวัดมะค่า เช่น การทำนา การทำสวน การทำไข่เค็มดินสอพอง การผลิตข้าวซ้อมมือ การทำน้ำพริก การทำอาหาร การจักสาน การเลี้ยงไก่ การตีเหล็ก การจับปลา การทำน้ำตาล เป็นต้น

แหล่งการเรียนรู้อาชีพในชุมชนวัดมะค่า หมายถึง เหตุการณ์ กิจกรรม วิถีชีวิต สถานที่ และอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนวัดมะค่า ที่เป็นแหล่งที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้คุณค่า สาระ ความสำคัญ รูปแบบ วิธีการ วิถีชีวิต ภูมิปัญญาเกี่ยวกับอาชีพของชุมชนวัดมะค่า รวมทั้งการรู้และตระหนักในคุณค่าของชุมชนวัดมะค่า เช่น แปลงนา แปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ กลุ่มไข่เค็มดินสอพอง กลุ่มผลิตข้าวซ้อมมือ กลุ่มผลิตน้ำพริกหลากหลาย บ้านยายกุหลาบ (เรียนรู้วิธีการทำเส้นก๋วยเตี๋ยว) บ้านป้าชะมด (เรียนรู้การทำขนมถ้วยฟู) บ้านป้าสายบัว (เรียนรู้การจักสาน) บ้านลุงเผ้ว (เรียนรู้การตีเหล็ก) ลำคลอง (เรียนรู้การจับปลา) ดันตาล (เรียนรู้การทำน้ำตาลจากดันตาล) วัดสระอ้อย วัดมะค่า หนองบัว เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านอาชีพในชุมชนวัดมะค่า หมายถึง องค์ความรู้ วิธีการ ความเชื่อ พิธีกรรม วิถีชีวิต และอื่นๆ ในชุมชนวัดมะค่า ที่เป็นคุณค่า สาระ รูปแบบ วิธีการ วิถีชีวิต วิถีคิด วิธีการปฏิบัติ และอื่นๆ เกี่ยวกับอาชีพของชุมชนวัดมะค่า รวมทั้งการรู้และตระหนักในคุณค่าของชุมชนวัดมะค่า เช่น วิธีการทำนา ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการทำนา ความรู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ วิธีการทำไข่เค็มดินสอพอง วิธีการผลิตข้าวซ้อมมือ วิธีการผลิตน้ำพริกหลากหลาย วิธีการทำเส้นก๋วยเตี๋ยว วิธีการทำขนมถ้วยฟู วิธีการจักสาน วิธีการตีเหล็ก วิธีการจับปลา การทำน้ำตาลจากดันตาล ความเชื่อและวิธีการปลูกบ้าน เป็นต้น

ครูภูมิปัญญาด้านอาชีพในชุมชนวัดมะค่า หมายถึง ผู้มีความรู้ ผู้รู้วิธีการ ผู้นำด้านความเชื่อ พิธีกรรม และอื่นๆ ในชุมชนวัดมะค่า ที่เป็นคุณค่า สาระ รูปแบบ วิธีการ วิถีชีวิต วิถีคิด วิธีการปฏิบัติ และอื่นๆ เกี่ยวกับอาชีพของชุมชนวัดมะค่า รวมทั้งการรู้และตระหนักในคุณค่าของชุมชนวัดมะค่า เช่น ผู้รู้วิธีการทำนา (ที่รู้และเชี่ยวชาญเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับวิธีการทำนา) ผู้รู้เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ผู้รู้วิธีการทำไข่เค็มดินสอพอง ผู้รู้วิธีการผลิตข้าวซ้อมมือ คุณยายสนม (ผู้รู้วิธีการผลิตน้ำพริกหลากหลาย) คุณยายกุหลาบ (ผู้รู้วิธีการทำเส้นก๋วยเตี๋ยว) คุณยายชะมด (ผู้รู้วิธีการทำขนมถ้วยฟู) คุณยายสายบัว (ผู้รู้วิธีการจักสาน) คุณลุงเผ้ว (ผู้รู้วิธีการตีเหล็ก) ผู้รู้วิธีการจับปลา คุณลุงไฟ (ผู้รู้เรื่องพิธีกรรมและวิธีการทำขวัญ) คุณลุงซ้อ (ผู้รู้วิธีการทำน้ำตาลจากดันตาล) เป็นต้น

ผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการข้างต้นทำให้นักเรียนมีความสามารถในการสังเกต สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ จนมั่นใจได้ว่านักเรียนทั้ง ๒๒ คนนี้สามารถศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลได้ แต่การจดบันทึกและเขียนรายงานยังไม่ดีนัก เนื่องจากนักเรียนต้องพูดคุยและจดไปด้วย บางครั้งทำให้จด

ไม่ทัน คณะครูที่ปรึกษาต้องใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันตอบ ช่วยกันสรุป แล้วช่วยกันจัดทำรายงานการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกัน

คณะผู้วิจัยและคณะครูโรงเรียนวัดมะค่าได้เสนอแนะตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาด้านอาชีพในชุมชนวัดมะค่าในเบื้องต้นเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ดังนี้

หมู่ ๑๐

อาชีพ/เรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้	ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา
๑.ทำนา	การทำนา	แปลงนา	วิธีการ และความเชื่อ ในการทำนา	ลุงแฉั่ว คงมัน
๒.จักสาน	การจักสาน	บ้านป่าสายบัว	วิธีการจักสาน	ป่าสายบัว เมืองสุข
๓.น้ำพริก	การทำน้ำพริก	กลุ่มน้ำพริกฯ	วิธีการทำน้ำพริกหลากหลาย	ยายสนม แสงทอง
๔.กระยาสารท	การทำกระยาสารท	กลุ่มน้ำพริกฯ	วิธีการทำกระยาสารท	บ้านวน งามสม
๕.ติ่มมิด	การติ่มมิด	บ้านติ่มมิด	วิธีการติ่มมิด	ลุงแฉั่ว คงมัน
๖.กลองยาว	การตีกลองยาว	บ้านลุงอยู่	วิธีการตีกลองยาว	ลุงอยู่ แสงทอง
๗.ทำสวนชะอม	การทำสวนชะอม		วิธีการทำสวนชะอม	
๘.ทำน้ำตาล	การทำน้ำตาลจาก ต้นตาล	ต้นตาล	วิธีการขึ้นตาล ปาดตาล ทำน้ำตาลสด ทำน้ำตาลปึก	ลุงไฟ ภูแป้น
๙.ช่างเสริมสวย	การเสริมสวย		วิธีการเสริมสวย	ป้าราตรี อยู่ประยงค์
๑๐.ความเป็นมา ของท้องถิ่น	ศึกษาจากสถานที่ จริง	วัดสระอ้อย	คุณค่าและความสำคัญ	อ.เจริญ งามสม
๑๑.ความเชื่อ เรื่องการปลูกบ้าน	การปลูกบ้าน	สถานที่ปลูกบ้าน	ความเชื่อและวิธีการปลูกบ้าน	ลุงไฟ ภูแป้น

หมู่ ๑๑

อาชีพ/เรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้	ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา
๑.ทำนา	การทำนา	แปลงนา	วิธีการและความเชื่อในการทำนา	ลุงชิต แสงทอง
๒.จักสาน	การจักสาน	บ้านลุงใช้	วิธีการจักสาน	ลุงใช้ วัฒนธรรม
๓.ขนมถ้วยฟู	การทำขนมถ้วยฟู	บ้านบ้านชะมด	วิธีการทำขนมถ้วยฟู	ป้าชะมด ทัพพิโรจน์
๔.การทำข้าว ซ้อมมือ	การทำข้าวซ้อมมือ	กลุ่มข้าวซ้อมมือ	วิธีการทำข้าวซ้อมมือ	แม่บ้านผลิตข้าวซ้อม มือ

อาชีพ/เรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้	ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา
๕.เส้น กล้วยเตี้ยว	การทำเส้นกล้วยเตี้ยว	บ้านยายกุหลาบ	วิธีการทำเส้นกล้วยเตี้ยว	ยายกุหลาบ จันเงิน
๖.ความสำคัญ และความเป็น มาของท้องถิ่น	ศึกษาจากสถานที่ จริง	วัดมะค่า	คุณค่าและความสำคัญ	พระครูสุนทรธรรมกิตติ
๗.บุคคลสำคัญ ของท้องถิ่น	ศึกษาจากบุคคล จริง	บุคคลสำคัญ	ภูมิปัญญาและความสำคัญ	ครูชัยวัฒน์ ประชากุล
๘.การพัฒนา ต่างๆ	ศึกษาจากสถานที่ จริง	พื้นที่จริง	วิธีการและความสำคัญ	กำนันชวน ประชากุล
๙.ประเพณี และพิธีกรรม ต่างๆ	ประเพณีและ พิธีกรรมต่างๆ	สถานที่จัด ประเพณีและพิธี กรรมต่างๆ	ความเชื่อและพิธีกรรม	มหาประจวบ ถ้วยทอง

หมู่ ๑๒

อาชีพ/เรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้	ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา
๑.ทำนา	การทำนา	แปลงนา	วิธีการและความเชื่อในการทำนา	
๒.จักสาน	การสานชะลอม	บ้านยายพิน	วิธีการสานชะลอม	ยายพิน เมืองงาม
๓.ไข่เค็ม	การทำไข่เค็ม ดินสอพอง	กลุ่มแม่บ้านผลิต ไข่เค็มดินสอพอง	วิธีการทำไข่เค็มดินสอพอง	กลุ่มแม่บ้านผลิตไข่ เค็มดินสอพอง
๔.ทำขนม ดอกดิน	การทำขนมดอกดิน	บ้าน	วิธีการทำขนมดอกดิน	
๕.การแกงบอน	การแกงบอน	บ้าน	วิธีการแกงบอน	ป้าอยู่ เมืองงาม
๖.เลี้ยงเบ็ด	การเลี้ยงเบ็ด	บ้านลุง	วิธีการเลี้ยงเบ็ด	
๗.นวดแผน ไทย	การนวดแผนไทย	บ้านนวดแผนไทย	วิธีการนวดแผนไทย	ป้าใบ
๘.ความสำคัญ และความเป็น มาของท้องถิ่น	ศึกษาจากสถานที่ จริง	วัดโบสถ์	คุณค่าและความสำคัญ	ลุงสงวน ไทรัตน์

หมู่ ๑๕

อาชีพ/เรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้	แหล่งการเรียนรู้	ภูมิปัญญา	ครุภูมิปัญญา
๑.ทำนา	การทำนา	แปลงนา	วิธีการและความเชื่อในการทำนา	ลุงชิต แสงทอง
๒.เกษตร ทฤษฎีใหม่	การเกษตรทฤษฎี ใหม่	แปลงเกษตร ทฤษฎีใหม่	วิธีการทำเกษตรทฤษฎีใหม่	ลุงแปลง เขียวสะอาด ลุงสำอวงค์ ศรีเงิน
๓.ข้าวแตน	การทำข้าวแตน	กลุ่มแม่บ้านผลิต ข้าวแตน	วิธีการทำข้าวแตน	กลุ่มแม่บ้านผลิต นางเล็ด
๔.การทำสีก้าว โบราณ	การทำสีก้าวโบราณ	บ้านลุงมะลิ	วิธีการทำสีก้าวโบราณ	ลุงมะลิ ตรุษสารท

๓. การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า

หลังจากนักเรียนโรงเรียนวัดมะค่าทั้ง ๒๒ คน (ซึ่งจะเป็นผู้ศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่นของชุมชนวัดมะค่า) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของชุมชนวัดมะค่าซึ่งเป็นบ้านเกิด เห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนวัดมะค่า เกิดทัศนคติที่ดีและเกิดความภาคภูมิใจในความเป็นคนวัดมะค่า และมีทักษะในการเข้าไปเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับชุมชนวัดมะค่า ครู (ซึ่งจะเป็นที่ปรึกษา/ให้คำแนะนำในการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่น) และนักวิจัย (ซึ่งจะเป็นผู้จัดดำเนินการให้เกิดการศึกษาและเก็บข้อมูลท้องถิ่น) มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ จนถึงขั้นเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชนวัดมะค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ได้มอบหมายให้นักเรียนทั้ง ๒๒ คน ไปเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า โดยจัดแบ่งกลุ่มกันดังนี้

กลุ่ม ๑ ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่ ๑๐ จำนวน ๕ คน คือ

๑. เด็กชายนที อุปติ
๒. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม
๓. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่
๔. เด็กหญิงศุภวรรณ นิลละอ
๕. เด็กชายสถาพร สุวรรณสุข

โดยมี อาจารย์วิชัย กลิ่นจันทร์ และอาจารย์จันทร์เพ็ญ บัวงาม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ศรีพรรณ เพ็ชรไทย เป็นอาจารย์นิเทศก์

กลุ่ม ๑ ได้ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าในหมู่ ๑๐ ในระหว่างวันที่ ๘ - ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ตามรายละเอียดดังนี้

ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา	วันที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
๑. การเลี้ยงโคนม	นายเสวก เรืองงาม	๘ พ.ค. ๒๕๕๕
๒. การจักสาน	ป้าสายบัว แสงทอง	๙ พ.ค. ๒๕๕๕
๓. การทำน้ำพริก	นางดาวสวรรค์ งามสม	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๔. การทำกระยาสารท	นางศรีนวล งามสม	๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๕. การตีเหล็ก	นายแผ้ว คงมัน	๑๒ พ.ค. ๒๕๕๕
๖. หมอตำแย	นางเหนิม แสงทอง	๑๓ พ.ค. ๒๕๕๕
๗. การทำและตีกลองยาว	นายทองอยู่ แสงทอง	๑๔ พ.ค. ๒๕๕๕
๘. การทำน้ำตาลจากต้นตาล	นายไฟ ภูแป้น	๑๕ พ.ค. ๒๕๕๕
๙. ช่างเสริมสวย	นางสมทรง แสงทอง	๑๖ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๐. ความเป็นมาของท้องถิ่น	นายเจริญ งามสม	๑๗ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๑. การเลี้ยงหมู	นายไฟ ภูแป้น	๑๗ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๒. การฟันประดง	นายไฟ ภูแป้น	๑๘ พ.ค. ๒๕๕๕

กลุ่ม ๒ ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่ ๑๑ จำนวน ๖ คน คือ

๑. เด็กชายสุริยะ ทองดี
๒. เด็กชายเอกชัย ไทใหญ่พงษ์
๓. เด็กชายกาวนต์ ประชากุล
๔. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย
๕. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน
๖. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

โดยมี อาจารย์พยอม ทัพพิโรจน์ และอาจารย์เพลินใจ ประชากุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์สุนิษา รสคำ และอาจารย์เจริญ งามสม เป็นอาจารย์นิเทศก์

กลุ่ม ๒ ได้ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าในหมู่ ๑๑ ในระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามรายละเอียดดังนี้

ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา	วันที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
๑. การทำขนมถ้วยฟู	นางชมุด ทัพพิโรจน์	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๒. การทำเส้นก๋วยเตี๋ยว	ป้าหอม	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๓. การแกงซี่เหล็ก	นางชะลอ อยู่ประยงค์	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๔. การปฐมพยาบาลหมากัด	นางประยูร	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๕. ช่างเสริมสวย	นางละม่อม	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕

ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา	วันที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
๖. การเลี้ยงไก่ชน	นายพยุ่ง	๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๗. บุคคลสำคัญในหมู่บ้าน	นายใช้ วัฒนธรรม	๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๘. การพัฒนาท้องถิ่น	กำนันชวน ประชากุล	๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๙. ประเพณีสำคัญ	มหาประจวบ ถ้วยทอง	๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๐. การจักสาน	นางปราณี	๑๒ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๑. การสานเสื่อรำแพน	ป้าเลื่อน	๑๐ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๒. วัดมะค่า	พระครูสุนทรธรรมกิตติ	๑๒ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๓. การผลิตข้าวซ้อมมือ	นางสาวสายชล จันเงิน	๑๒ พ.ค. ๒๕๕๕
๑๔. การเลี้ยงปลากัด	นายสัมพันธ์	๑๒ พ.ค. ๒๕๕๕

กลุ่ม ๓ ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่ ๑๒ จำนวน ๕ คน คือ

๑. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด
๒. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี
๓. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อยู่ธยา
๔. เด็กหญิงนิภาพร สุขสบาย
๕. เด็กหญิงสุธัญญา นิ่มเนียมสกุล

โดยมี อาจารย์กัญจนา รักษา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์อิทธิฤทธิ์ พงษ์ปิยะรัตน์ เป็นอาจารย์นิเทศก์

กลุ่ม ๓ ได้ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าในหมู่ ๑๒ ในระหว่างวันที่ ๘ - ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ตามรายละเอียดดังนี้

ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา	วันที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
๑. การทำไข่เค็มดินสอพองผสมเกลือไอโอดีน	กลุ่มแม่บ้านคลองสะอาด	๘ - ๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๒. การสานชะลอม	ยายพิน เมืองงาม	๑๒ - ๑๔ พ.ค. ๒๕๕๕
๓. การแกงบอน	ป้าอยู่ เมืองงาม	๑๕ - ๑๖ พ.ค. ๒๕๕๕
๔. วัดโบสถ์	ลุงสงวน ไทยรัตน์	๑๗ - ๑๙ พ.ค. ๒๕๕๕
๕. วัดสัมฤทธิ์	นายสมพงษ์ แก้วคำ นายสุนทร สวัสดิ์	๒๐ - ๒๒ พ.ค. ๒๕๕๕

กลุ่ม ๔ ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในหมู่ ๑๕ จำนวน ๖ คน คือ

๑. เด็กหญิงสุภาวศิ์พิชญ์ ภูแป้น
๒. เด็กหญิงนพรัตน์ ทานนท์
๓. เด็กหญิงเมลินี จำปี
๔. เด็กหญิงญาณิศา จิตตริรมณ์
๕. เด็กหญิงขวัญศิริ คมบาง
๖. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

โดยมี อาจารย์มานพ พ่วงวงษ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และผศ.ทัศนาก้าวพลอย และอาจารย์สารภี ช้างเพื่อง เป็นอาจารย์นิเทศก์

กลุ่ม ๔ ได้ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าในหมู่ ๑๕ ในระหว่างวันที่ ๙ - ๑๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ตามรายละเอียดดังนี้

ภูมิปัญญา	ครูภูมิปัญญา	วันที่ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
๑. การทำนา	ลุงชิต แสงทอง	๙ พ.ค. ๒๕๕๕
๒. การเกษตรทฤษฎีใหม่	ลุงแปลง เขียวสะอาด ลุงสำอวค์ ศรีเงิน	๑๑ พ.ค. ๒๕๕๕
๓. การทำนางเล็ด	กลุ่มแม่บ้านหมู่ ๑๕	๑๒ พ.ค. ๒๕๕๕
๔. การทำส้าข้าวโบราณ	ลุงมะลิ ตระขุสารถ	๑๓ พ.ค. ๒๕๕๕
๕. การทำข้าวเกรียบงา	นายเจือ คงดี	๑๔ พ.ค. ๒๕๕๕
๖. การเผาถ่าน	นางดอกไม้	๑๕ พ.ค. ๒๕๕๕
๗. การทำขนมจีนแป้งหมัก	นางสาวเคลือน สี่งาม	๑๘ พ.ค. ๒๕๕๕

ในการไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าในครั้งนี้ คณะนักวิจัยได้จัดให้มีการประเมินผลใน ๓ ลักษณะ คือ โดยการสำรวจความคิดเห็น การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลจากการประเมินผลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง ๓ วิธีนั้นสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. จากความคิดเห็นของนักเรียน พบว่าสิ่งที่นักเรียนได้รับ มีดังต่อไปนี้

- (๑) ได้รับความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น
- (๒) ได้รู้จักบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (๓) ความสามัคคี
- (๔) การแบ่งปันซึ่งกันและกัน
- (๕) ความมีระเบียบวินัย
- (๖) ความรักใคร่ซึ่งกันและกัน

- (๗) ความสนุกสนาน
- (๘) รู้จักการสังเกต และการสัมภาษณ์
- (๙) ความร่วมมือและการช่วยเหลือกัน
- (๑๐) รู้จักกับบุคคลอื่น
- (๑๑) ได้ข้อคิดต่างๆ
- (๑๒) มีความภูมิใจ และดีใจที่ได้สัมภาษณ์ เรียนรู้จากกรณีปัญหา
- (๑๓) อยากเรียนรู้เรื่องอาชีพ และต้องการประกอบอาชีพที่ตนเองไปสัมภาษณ์
- (๑๔) ทำให้อยากอนุรักษ์ภูมิปัญญา และต้องการทำให้ของเก่าแก่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น

๒. ความคิดเห็นของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีความคิดเห็น ดังนี้

- (๑) จะทำให้เด็กได้รู้อาชีพเสริม ในการหารายได้ นอกเหนือจากอาชีพหลัก
- (๒) เด็กได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- (๓) เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- (๔) เป็นการส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม
- (๕) เด็กจะได้รับความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (๖) เด็กกล้าแสดงออก
- (๗) เด็กรู้จักสืบสานภูมิปัญญาไทย
- (๘) เด็กได้รับประสบการณ์ตรง
- (๙) เด็กรู้จักการดำเนินชีวิตของคนรุ่นเก่า
- (๑๐) เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเอง
- (๑๑) เด็กมีความกระตือรือร้นมากขึ้น
- (๑๒) ผู้ปกครองภูมิใจที่เด็กสามารถหาความรู้ด้วยตนเองได้
- (๑๓) สามารถหารายได้พิเศษ ไว้เป็นทุนการศึกษา
- (๑๔) ทำให้เด็กรักท้องถิ่นของตนเอง
- (๑๕) เด็กมีความสามารถในการสัมภาษณ์และการสังเกต

๓. ความคิดเห็นของครูภูมิปัญญา จำนวน ๖ คน ประกอบด้วย ครูชัยวัฒน์ ประชากุล กำนันชวน ประชากุล นางชลอ นางชมด ทัพพิโรจน์ นางพยุ และพระครูสุนทรธรรมกิตติ เจ้าอาวาสวัดมะค่า มีความคิดเห็นโดยสรุป ดังนี้

- (๑) ดีใจและภูมิใจ ที่ได้ถ่ายทอดเรื่องต่างๆ และเรื่องที่ตนเองได้ทำประโยชน์ไว้ เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รู้และบันทึกไว้
- (๒) ทำให้คนรุ่นใหม่ ได้ทราบความเก่ง ความดี ของบรรพบุรุษ ที่ได้สร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์ไว้
- (๓) เห็นเด็กอยากเรียนรู้ เลยมีความอยากที่จะให้ความรู้ทุกๆ สิ่งทุกอย่างที่รู้และทำได้

ตลอดจนเคล็ดลับต่างๆ ที่มี

- (๔) มีความชื่นใจ มีกำลังใจ ที่เด็กอยากเรียนรู้ และการสัมภาษณ์ของเด็กมีมารยาทเรียบร้อยดีมาก

๔. ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย อาจารย์พยอม ทัพพิโรจน์ อาจารย์เพลินใจ ประชากุล และ อาจารย์กัญญา รักษา มีความคิดเห็นโดยสรุป ดังนี้

- (๑) มีความภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง
- (๒) ได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งๆที่อยู่ในท้องถิ่นมานานหลายปีแล้ว เพิ่งจะรู้ว่ามีความรู้และสิ่งดีๆ มากมาย
- (๓) นักเรียนมีความกระตือรือร้นดีมาก มีความสามัคคี สนุกสนาน และมีความสุขในการออกปฏิบัติงาน
- (๔) ทำให้ชุมชนอื่นๆ ยอมรับชุมชนของเรา
- (๕) ครูมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนมากขึ้น
- (๖) ครูภูมิปัญญาและชาวบ้านมีความรักและเมตตาต่อเด็ก
- (๗) เป็นการเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับคนรุ่นเก่า

และจากการสังเกตของคณะนักวิจัย พบว่า

๑. ชาวบ้านโดยทั่วไปให้ความสนใจ ซักถามด้วยความอยากรู้ว่า “เด็กมาทำอะไร” “ทำแล้วจะได้อะไร” ซึ่งเมื่อนักเรียนและอาจารย์ที่ปรึกษาได้ชี้แจงและอธิบายให้เข้าใจแล้ว ก็พร้อมและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลทุกอย่างที่นักเรียนต้องการรู้

๒. ครูภูมิปัญญา ทุกคนมีความตั้งใจและเต็มใจให้ความร่วมมือกับลูกหลาน พร้อมทั้งจะพูดคุย สนุกสนาน และมีความสุข เกือบทุกคนจะพูดเป็นเสียงเดียวกันว่ายินดีให้ความรู้ ดีใจที่มีคนสนใจในสิ่งที่ตนรู้จะได้ไม่สูญหายไป ยินดีที่จะถ่ายทอดให้ มีเคล็ดลัษณะอะไรก็จะบอกให้หมด

๓. เด็กนักเรียนมีความตั้งใจสูงมาก ถึงแม้ว่าในช่วงแรกๆ จะตั้งคำถามไม่เป็น แต่พอถึงครั้งที่ ๒ ที่ ๓ ก็สามารถพูดคุย ซักถามได้ดีขึ้น มีความสุขกับการได้ออกมาเรียนรู้ในครั้งนี้

๔. ครูพี่เลี้ยงหรืออาจารย์ที่ปรึกษามีความตั้งใจดีมาก เป็นผู้นำพานักเรียน แนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียน แนะนำและอธิบายให้ชาวบ้านเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ครั้งนี้ รวมทั้งยังช่วยนักเรียนในการสรุปผลการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ด้วยความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อย

๕. การจัดมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่า

เมื่อนักเรียนโรงเรียนวัดมะค่าทั้ง ๒๒ คน ได้เข้าไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะครูโรงเรียนวัดมะค่าซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยง/อาจารย์ที่ปรึกษาได้จัดให้นักเรียนได้สรุปข้อมูลต่างๆ เพื่อเตรียมการสำหรับการนำสิ่งดีและมีคุณค่าในชุมชนวัดมะค่าเท่าที่นักเรียนได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลได้นำมาเสนอเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างเด็กนักเรียนที่ได้แยกย้ายกันไปเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละหมู่ (ทั้ง ๔ หมู่) โดยการจัดมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่า ขึ้นในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ณ โรงเรียนวัดมะค่าและชุมชนวัดมะค่า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำผลงานการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า ของนักเรียนที่ได้เรียนรู้และศึกษาไว้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (นักเรียนหมู่ ๑๐ ได้ศึกษา

และเก็บข้อมูลเฉพาะของหมู่ ๑๐ ก็นำผลงานมาเสนอในรูปแบบต่างๆ ให้เพื่อนนักเรียนที่ได้ไปศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลหมู่อื่น ๑๑ ๑๒ และ ๑๕ ได้เรียนรู้ด้วย เป็นต้น)

การจัดงานมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่าในครั้งนี้จึงเป็นการนำเสนอผลงานการศึกษาและเก็บข้อมูลของนักเรียนมาเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า โดยได้จัดทำเอกสารประกอบการจัดงาน (ดังปรากฏในภาคผนวก) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนได้รู้เข้าใจและเห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนวัดมะค่าซึ่งเป็นบ้านของเขาเองเป็นสำคัญ โดยได้จัดให้มีกิจกรรมอย่างหลากหลายตามลักษณะและธรรมชาติของกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า ทั้งการศึกษาในพื้นที่จริง การสาธิตและลงมือปฏิบัติจริง การพูดคุย การนำเสนอโดยสื่อต่างๆ เช่น ป้ายประกาศ นิทรรศการ และของจริง เป็นต้น และได้จัดสร้างการตลาดของผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นตัวอย่างที่นักเรียนจะได้เห็นว่าผลิตภัณฑ์ที่ชาวบ้านจัดทำขึ้นนั้นสามารถจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ โดยมีรายละเอียดการจัดงานโดยสังเขป ดังนี้

๔.๑ กำหนดการจัดงาน

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕

๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.	ลงทะเบียนและรับเอกสาร
๐๙.๐๐ - ๐๙.๓๐ น.	พิธีเปิดงาน
๐๙.๓๐ - ๑๐.๓๐ น.	ศึกษาแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน : วัดสระอ้อย
๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	ศึกษาอาชีพของชุมชน : น้ำโอบเตย : ขนมถ้วยฟู : น้ำพริก : แกงขี้เหล็ก : หมี่กรอบ
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	เรียนรู้กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประวัติชุมชนและคนดี/คนเก่งของชุมชนวัดมะค่า
๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น.	ศึกษาอาชีพของชุมชน : การจักสาน (ชะลอม)
๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	ศึกษาอาชีพของชุมชน : น้ำมะขาม : กระยาสารท : ไข่เค็มดินสอพอง : ข้าวซ้อมมือ

วันศุกร์ที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕

๐๘.๓๐ - ๑๐.๐๐ น.	ศึกษาแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน : วัดโบสถ์ : วัดสัมฤทธิ์
๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	ศึกษาอาชีพของชุมชน : น้ำตะไคร้ : ขนมไข่หงส์ : แกงบอน : เส้นก้วยเตี้ย(ผัดไทย)
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	เรียนรู้กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น : ประวัติการพัฒนาชุมชนวัดมะค่า
๑๓.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.	ศึกษาอาชีพของชุมชน : เกษตรทฤษฎีใหม่
๑๓.๓๐ - ๑๔.๐๐ น.	เรียนรู้กับครูภูมิปัญญาท้องถิ่น : วัดมะค่า
๑๔.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.	ศึกษาอาชีพของชุมชน : น้ำมะนาว : ขนมนางเล็ด : ข้าวเกรียบงา
๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	ศึกษาอาชีพของชุมชน : การจักสาน (กระจาด) : น้ำขาว
๑๖.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	สรุปและปิดงาน

นอกจากนั้นยังมีแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญา และครูภูมิปัญญาของชุมชนวัดมะค่าที่ได้จัดนำเสนอด้วยวิธีการอื่นๆ เช่น ป้ายประกาศ เวทีเสวนา แผ่นผังชุมชน ตลาดนัดผลิตภัณฑ์ชาวบ้านและกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น อีกจำนวนหนึ่ง

การจัดมหรธรมวธิชีวิตชุมชนวัดมะค่าในครั้งนี้ได้นำผลการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๓ หน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีสาระสำคัญและวิธีการนำเสนอ ดังนี้

๔.๒ กิจกรรมการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ชุมชนวัดมะค่า บุคคลสำคัญ และครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนวัดมะค่า เป็นการนำเสนอผลการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่นักเรียนได้ศึกษาไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอดังนี้

๑. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมา ประวัติการตั้งชุมชน ตลอดจนพัฒนาการต่างๆ ของชุมชนวัดมะค่า

๒. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและรู้จักคนดี/คนเก่งของชุมชนวัดมะค่า ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของนักเรียนเอง รวมทั้งภูมิธรรมภูมิปัญญาของบุคคลเหล่านั้นที่ได้ช่วยกันสร้างสรรค์ชุมชนวัดมะค่าจนเป็นปึกแผ่นมาจนถึงปัจจุบัน

๓. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชาววัดมะค่าโดยรวม ได้รู้จักคนดี/คนเก่งในปัจจุบัน รวมทั้งภูมิธรรมภูมิปัญญาของบุคคลเหล่านั้นที่ได้ช่วยกันสร้างสรรค์ชุมชนวัดมะค่าอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน

กิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยที่ ๑ ได้นำผลงานการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนมานำเสนอมาจัดกิจกรรมใน ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. การจัดทำป้ายนิทรรศการ โดยได้นำเสนอโดยรูปภาพประกอบคำบรรยาย ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพรวมของชุมชนวัดมะค่า (แผนผัง/แผนที่ชุมชน) สถานที่สำคัญ เช่น โรงเรียนวัดมะค่า วัดมะค่า ประวัติและผลงานของบุคคลสำคัญและครุภูมิปัญญา เป็นต้น

๒. การพูดคุย ในงานนี้ได้เชิญผู้รู้และครุภูมิปัญญาของชุมชนมาสนทนากัน เพื่อให้ท่านได้มีโอกาสพบปะและสนทนากัน และให้เด็กนักเรียนรู้จักตัวจริงของท่าน ได้สนทนา พูดคุย ซักถามในบางประเด็นที่สนใจ (จัดมุมเฉพาะไว้ให้) และเชิญบางท่านพูดคุยและเล่าเรื่องต่างๆ ให้เด็กนักเรียนฟังด้วย

หลังจากนักเรียนได้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ นี้แล้ว ได้ให้นักเรียนเขียนบันทึกเกี่ยวกับบุคคลสำคัญและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าที่นักเรียนเกิดความประทับใจ จำนวน ๔ คน ซึ่งนักเรียนได้กล่าวถึงครุภูมิปัญญาที่ประทับใจ จำนวน ๒๑ คน ดังนี้

๑. ยายชะมด ทัพพิโรจน์
๒. ยายสายบัว แสงทอง
๓. ป้าศิริวรรณ เมืองงาม
๔. ยายพิน เมืองงาม
๕. ครูเจริญ งามสม
๖. ป้าดาวสวรรค์ งามสม
๗. นายเสวก เรืองงาม

๘. ตาเผ้ว คงมัน
๙. ป้าราตรี อยู่ประยงค์
๑๐. ยายสนม แสงทอง
๑๑. ครูชัยวัฒน์ ประชากุล
๑๒. ป้าสายชล จันเงิน
๑๓. มหาประจวบ ถ้วยทอง
๑๔. กำนันชวน ประชากุล
๑๕. ยายกุหลาบ จันเงิน
๑๖. ตาอยู่ แสงทอง
๑๗. ตาประเสริฐ เขียวสะอาด
๑๘. ยายสมบุญ ศรีเงิน
๑๙. ตาลำอาง ศรีเงิน
๒๐. ตาพยุง
๒๑. ยายหัน สุขสบาย

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนวัดมะค่า

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ชุมชนวัดมะค่า เป็นการนำเสนอผลการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่นักเรียนได้ศึกษาไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ ดังนี้

๑. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมา ประวัติการตั้งชุมชน ผ่านทางแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ของชุมชนวัดมะค่า

๒. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและรู้จักคนดี/คนเก่งของชุมชนวัดมะค่า ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของนักเรียนเอง รวมทั้งภูมิธรรมภูมิปัญญาของบุคคลเหล่านั้นที่ได้ช่วยกันสร้างสรรค์ชุมชนวัดมะค่าจนเป็นปึกแผ่นมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยที่ ๒ นี้ ได้นำผลงานการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนมานำเสนอใน ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. การศึกษาในพื้นที่จริง โดยได้จัดให้มีการเรียนรู้โดยการศึกษาในพื้นที่จริง โดยให้นักเรียนเป็นผู้นำในการเรียนรู้แหล่งการเรียนรู้ ๓ แหล่ง คือ วัดสระอ้อย (วัดร้าง) วัดสัมฤทธิ์ (วัดร้าง) และวัดโบสถ์ (วัดร้าง) โดยสภาวัฒนธรรมตำบลท่าวัดไร่ได้อนุญาตให้ยืมจักรยาน จำนวน ๗๐ คัน (นอกจากนี้ต้องเดินทางด้วยรถยนต์) พร้อมเครื่องขยายเสียง ครูภูมิปัญญาในชุมชนเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้ไปเรียนรู้

๒. การจัดทำป้ายนิทรรศการ โดยได้นำเสนอโดยรูปภาพประกอบคำบรรยาย ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพรวมของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนวัดมะค่า คือ วัดร้างทุกวัด แผนผังและรูปภาพของคลองต่างๆ ในชุมชนวัดมะค่า เป็นต้น

หลังจากนักเรียนได้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ นี้แล้ว ได้ให้นักเรียนเขียนบันทึกเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนวัดมะค่าที่นักเรียนเกิดความประทับใจและจะต้องร่วมกันดูแลรักษา จำนวนคนละ ๔ แห่ง ซึ่งนักเรียนได้กล่าวถึงแหล่งการเรียนรู้ที่ประทับใจ จำนวน ๑๐ แห่ง ดังนี้

๑. วัดโบสถ์
๒. วัดสระอ้อย
๓. วัดสัมฤทธิ์
๔. วัดอิฐคอก
๕. วัดมะค่า
๖. วัดเกต
๗. คลองนกกระยาง
๘. คลองสะเดา
๙. คลองจันทร์
๑๐. คลองทางช้าง

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ อาชีพในชุมชน

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและอาชีพในชุมชนวัดมะค่า เป็นการนำเสนอผลการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่นักเรียนได้ศึกษาไว้ โดยมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอ ดังนี้

๑. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชุมชนวัดมะค่า
๒. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและรู้จักคนดี/คนเก่งของชุมชนวัดมะค่า ที่เป็นครูภูมิปัญญาที่ได้สั่งสม เลือกรรววิธีการในการประกอบอาชีพ รวมทั้งภูมิธรรมภูมิปัญญาของบุคคลเหล่านั้นที่ได้ช่วยกันดำรงรักษา พัฒนา และสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพและการดำรงวิถีชีวิตของชาวบ้านวัดมะค่าจนสามารถดำเนินวิถีชีวิตอย่างเป็นสุขมาจนถึงปัจจุบัน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยที่ ๓ นี้ ได้นำผลงานการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนมานำเสนอใน ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. การเรียนรู้จากการสาธิต/ลงมือทำจริง โดยได้จัดให้มีการเรียนรู้โดยการเชิญครูภูมิปัญญามาสาธิตการประกอบอาชีพนั้นๆ โดยให้นักเรียนเป็นผู้ซักถาม และให้นักเรียนได้ลงมือทำจริงในบางรายการ ครูภูมิปัญญาในชุมชนเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียนรู้

๒. การจัดทำป้ายนิทรรศการ โดยได้นำเสนอโดยรูปภาพประกอบคำบรรยาย ซึ่งเป็นการนำเสนอประวัติชีวิตและผลงานของครูภูมิปัญญา และขั้นตอนวิธีการประกอบอาชีพนั้นๆ

หลังจากนักเรียนได้ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ในหน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ นี้แล้ว ได้ให้นักเรียนเขียนบันทึกเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของอาชีพในชุมชนวัดมะค่าที่นักเรียนเกิดความประทับใจและคิดว่าควรจะ

สืบสานไว้ให้คงอยู่ชุมชนวัดมะค่า จำนวนคนละ ๔ อาชีพ ซึ่งนักเรียนได้กล่าวถึงอาชีพที่นักเรียนสนใจ จำนวน ๒๗ อาชีพ ดังนี้

๑. การจักสาน
๒. การทำน้ำพริก
๓. การทำขนมไข่หงส์
๔. การทำกระยาสารท
๕. การตัดผม
๖. การเลี้ยงโคนม
๗. การทำน้ำตาลจากต้นตาล
๘. การตีเหล็ก
๙. การทำขนมถ้วยฟู
๑๐. การทำไข่เค็มดินสอพอง
๑๑. การทำแกงบอน
๑๒. การผลิตข้าวซ้อมมือ
๑๓. การแกงซี่เหล็ก
๑๔. การทำหมี่กรอบ
๑๕. การทำน้ำขาว (สาโท)
๑๖. การทำนางเล็ด
๑๗. การทำข้าวเกรียบงา
๑๘. การทำขนมตาล
๑๙. การทำเส้นก๋วยเตี๋ยว
๒๐. การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่
๒๑. การสานชะลอม
๒๒. การพ่นประดง
๒๓. การทำยาสีฟันข่อย
๒๔. การทำข้าวต้มมัด
๒๕. การทำและตีกลองยาว
๒๖. การทำชาสมุนไพร
๒๗. การเลี้ยงหมู

๔.๓ การประเมินผลจัดกิจกรรมและการเรียนรู้

การจัดงานมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่าครั้งนี้ ถึงแม้ว่าวัตถุประสงค์หลักจะเป็นไปเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิต แหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่าของนักเรียนโรงเรียนวัดมะค่าก็ตาม แต่กลับเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก ปรากฏว่าในการจัดงาน ๒ วันนั้น มีผู้สนใจมาเรียนรู้ และศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ทั้งที่สนใจมาศึกษาภูมิปัญญาชุมชนวัดมะค่า และที่มาศึกษาวิธีการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บ ข้อมูลชุมชน เฉพาะที่ลงทะเบียนไว้ รวมถึง ๑,๒๓๖ คน ในขณะที่มีผู้ที่มีได้ลงทะเบียนอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งสามารถจำแนก กลุ่มบุคคลที่มาเรียนรู้และศึกษาดูงานได้ดังนี้

กลุ่มบุคคลที่มาศึกษาดูงาน	๑๘ ก.ค. ๕๕	๑๙ ก.ค. ๕๕	รวม
๑. เด็กนักเรียน	๔๑๘ คน	๔๔๕ คน	๘๖๓ คน
๒. นักศึกษา	๒๖ คน	๗๕ คน	๑๐๑ คน
๓. ผู้ใหญ่	๑๘๑ คน	๙๑ คน	๒๗๒ คน
รวม	๖๒๕ คน	๖๑๑ คน	๑,๒๓๖ คน

โดย ๑. ในกลุ่มนักเรียน ทั้งหมดเป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ ๕ และ ๖ และ มัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓ ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าม่วง จำนวนกว่า ๑๐ โรงเรียน โดยมีครูนำมาเป็นหมู่ คณะ นักเรียนที่มาเรียนรู้จะกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ศึกษาจากป้ายนิทรรศการ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทุกกิจกรรม นับ เป็นภาพที่น่าประทับใจมาก

๒. ในกลุ่มผู้ใหญ่ นั้น ประกอบด้วย

(๑) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ตั้งแต่ นายอำเภอท่าม่วง หัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอท่าม่วง ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ศึกษาพิเศษ ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาของโรงเรียน อำเภอท่าม่วง เป็นต้น และเป็นที่น่าสนใจว่า ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่ ของโรงเรียนประถมศึกษาเกือบทุกโรงในอำเภอท่าม่วง ให้ความสนใจอย่างยิ่ง มีครูที่สนใจมาศึกษาวิธีการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวนหนึ่ง โดยมาพูดคุยซักถามจากอาจารย์ใหญ่และครูโรงเรียนวัดมะค่า รวมทั้งจากคณะนักวิจัยด้วย

(๒) ผู้นำชุมชน ท่านพระครูสุนทรธรรมกิตติ เจ้าอาวาสวัดมะค่า และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดมะค่าจำนวนหนึ่งมาร่วมงานด้วย และต่างก็มีความกระตือรือร้นที่จะร่วมงาน

(๓) ผู้เกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรม เช่น ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอท่าม่วง ประธานสภาวัฒนธรรม ตำบลหัวลำโรง เป็นต้น

(๔) มีผู้สื่อข่าวท้องถิ่นให้ความสนใจมาร่วมงานด้วย

๓. ในส่วนของนักศึกษา ประกอบด้วย นักศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบริหารการศึกษาจากสถาบันราชภัฏ จันทราเกษม ที่มาเรียนรู้เรื่องการวิจัยเชิงคุณภาพ นักศึกษาจากสถาบันราชภัฏเทพสตรี ที่มาศึกษาเรื่องการวิจัย นักศึกษาจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น

จากการประเมินผลการจัดงานมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่าในครั้งนี้จากการตอบแบบสอบถามที่จัดทำโดย
ภาคิวิชาวิจัยและประเมินผล คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี จากแบบสอบถามที่มีผู้ตอบกลับมาจำนวน ๑๑๗
ชุด มีอายุโดยเฉลี่ย ๒๗.๕ ปี อายุต่ำสุด ๘ ขวบ อายุสูงสุด ๗๕ ปี มีประเด็นที่เป็นข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพ
๑. พิธีเปิด	๓.๕๘	๐.๘๓	ดี
๒. สถานที่ที่ใช้ในการจัดนิทรรศการ	๓.๗๘	๐.๕๒	ดี
๓. รูปแบบการจัดนิทรรศการโดยรวม	๓.๕๑	๐.๘๓	ดี
๔. การนำเสนอนิทรรศการที่เป็นป้าย/รูปภาพ	๓.๕๕	๐.๘๖	ดี
๕. การนำเสนอนิทรรศการโดยนักเรียน	๓.๗๔	๐.๕๘	ดี
๖. เวลาที่ใช้ในการจัดนิทรรศการ	๓.๖๘	๐.๘๘	ดี
๗. การนำเสนอ/สาธิตของครูภูมิปัญญา	๔.๑๑	๐.๕๖	ดี
๘. ความสะดวกในการชมนิทรรศการ	๓.๘๐	๐.๕๓	ดี
๙. ประโยชน์ที่ได้จากการชมนิทรรศการ	๔.๓๒	๐.๗๗	ดี
๑๐. นิทรรศการที่จัดสามารถเป็นแบบอย่าง ให้กับหน่วยงานอื่นที่ต้องการทำงานในลักษณะนี้ได้	๔.๐๕	๐.๘๗	ดี

โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้มีข้อเสนอแนะถึงประโยชน์ในการจัดงานในลักษณะนี้ ดังนี้

๑. เป็นการเสริมสร้างความรู้ให้แก่นักเรียน
๒. เป็นการสืบสาน รักษามรดกภูมิปัญญาท้องถิ่น
๓. เป็นการเชื่อมโยงชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
๔. เป็นการนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และเป็นแบบอย่างที่ดี
๕. ให้นักเรียนได้รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่น และรักท้องถิ่นของตน

และผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะว่า เนื่องจากมีผู้สนใจมาชมงานจำนวนมาก ดังนั้น อาจจะมีปัญหาในการ
จัดการบ้าง โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

๑. สถานที่จัดงานไม่เหมาะสม คับแคบ การชมนิทรรศการไม่สะดวก
๒. การสัมภาษณ์ครูภูมิปัญญาไม่ได้ยินไม่ค่อยชัดเจน ควรปรับระบบเสียงให้ดี
๓. ควรมีการจัดเสวนาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและเปิดโอกาสให้มีการซักถาม

และในส่วนของการวิจัยนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดป้ายประกาศแสดงกระบวนการทำงาน
ในส่วนของการเรียนรู้ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน เพื่อครูที่สนใจจะได้ศึกษาเรียนรู้และนำไปดำเนินการเองได้

ท้ายที่สุดผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ ๙๔.๐ เห็นว่าควรจัดงานในลักษณะนี้อีกในโอกาสต่อไป

๕. การเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานอาชีพของชุมชนวัดมะค่า

หลังจากนักเรียนได้ผ่านประสบการณ์การศึกษาประวัติความเป็นมา บุคคลสำคัญ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญา อาชีพ การทำมาหากิน และครุภูมิปัญญาในชุมชนวัดมะค่า จากงานมหกรรมวิถีชีวิตชุมชนวัดมะค่า ซึ่งจัดในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ดังกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนทบทวนคุณค่าและความสำคัญของอาชีพในชุมชนวัดมะค่าที่นักเรียนเกิดความประทับใจและคิดว่าควรจะสืบสานไว้ให้คงอยู่คู่ชุมชนวัดมะค่า แล้วให้นักเรียนเลือกที่จะเรียนเพื่อสืบสานอาชีพนี้ไว้ให้คงอยู่คู่ชุมชนวัดมะค่า โดยการให้คำปรึกษาของผู้ปกครอง และครูโรงเรียนวัดมะค่า จำนวนคนละ ๔ อาชีพ ซึ่งนักเรียนได้แสดงความจำนงค์ที่จะเรียนอาชีพต่างๆ เพื่อสืบสานอาชีพนี้ไว้ให้คงอยู่คู่ชุมชนวัดมะค่า จำนวน ๒๗ อาชีพ ดังนี้

๑. การจักสาน
๒. การทำน้ำพริก
๓. การทำขนมไข่หงส์
๔. การทำกระยาสารท
๕. การตัดแต่งผมสตรี
๖. การเลี้ยงโคนม
๗. การทำน้ำตาลจากต้นตาล
๘. การตีเหล็ก
๙. การทำขนมถ้วยฟู
๑๐. การทำไข่เค็มดินสอพอง
๑๑. การทำแกงบอน
๑๒. การผลิตข้าวซ้อมมือ
๑๓. การแกงซี่เหล็ก
๑๔. การทำหมี่กรอบ
๑๕. การทำน้ำขาว (สาโท)
๑๖. การทำนางเล็ด
๑๗. การทำข้าวเกรียบมา
๑๘. การทำขนมตาล
๑๙. การทำเส้นก๋วยเตี๋ยว
๒๐. การทำการเกษตรทฤษฎีใหม่
๒๑. การสานชะลอม
๒๒. การพ่นประดง
๒๓. การทำยาสีฟันข่อย
๒๔. การทำข้าวต้มมัด

๒๕. การทำและตีกลองยาว

๒๖. การทำชาสมุนไพร

๒๗. การเลี้ยงหมู

บทที่ ๓

การพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต

สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า

การดำเนินการวิจัยในขั้นนี้เป็นโครงการที่ ๒ ในกระบวนการวิจัย เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่า ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ ๒ กิจกรรม คือ

๑. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตามหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาไว้

ซึ่งในแต่ละกิจกรรมมีวิธีดำเนินการและผลการดำเนินการ ดังนี้

๑. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

หลังจากนักเรียนได้ทบทวนคุณค่าและความสำคัญของอาชีพในชุมชนวัดมะค่าที่นักเรียนเกิดความประทับใจ และคิดว่าควรสืบสานไว้ให้คงอยู่ชุมชนวัดมะค่า และได้เลือกที่จะเรียนเพื่อสืบสานอาชีพนี้ไว้ให้คงอยู่ชุมชนวัดมะค่า โดยการให้คำปรึกษาของผู้ปกครองและครูโรงเรียนวัดมะค่า จำนวนคนละ ๔ อาชีพ และนักเรียนได้แสดงความต้องการที่จะเรียนอาชีพต่างๆ เพื่อสืบสานอาชีพนี้ไว้ให้คงอยู่ชุมชนวัดมะค่า จำนวน ๒๗ อาชีพ แล้วนั้น คณะครูโรงเรียนวัดมะค่าและคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องดังนี้

๑. อาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่าได้ตรวจสอบความสอดคล้องของอาชีพต่างๆ ที่นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานไว้ทั้ง ๒๗ อาชีพ กับหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ.) พบว่าทุกอาชีพที่นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานไว้นั้นสอดคล้องกับหลักสูตรกลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ.) จึงสามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง แสดงความสอดคล้องของอาชีพต่างๆ ที่นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานไว้ทั้ง ๒๗ อาชีพ กับหลักสูตร
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ (กพอ.)

หมวด	จุดประสงค์	อาชีพที่นักเรียนเลือก
๑. งานบ้าน	เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการใช้มือ และเครื่องมือทำงาน สามารถทำงานตามขั้นตอน กระบวนการ ทำงานด้วยความรับผิดชอบตามภาระหน้าที่ของตน ปรับปรุงงานอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงานและมีนิสัยรักงาน	๑. การฟ้นประดง ๒. การทำชาสมุนไพร ๓. การทำยาเส้นข่อย
๒. งานเกษตร	เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์อย่างมีระบบ ทำงานด้วยความรับผิดชอบ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ปรับปรุงงานอยู่เสมอ และมีนิสัยรักงาน	๑. การเลี้ยงโคนม ๒. การเกษตรทฤษฎีใหม่ ๓. การเลี้ยงหมู
๓. งานประดิษฐ์ และงานช่าง	เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการออกแบบ งานประดิษฐ์ตามขั้นตอนและกระบวนการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ปรับปรุงงานอยู่เสมอ และมีนิสัยรักงาน	๑. การจักสาน ๒. การสานชะลอม ๓. การตีเหล็ก
๔. งานเตรียมไปสู่ อาชีพ		
๔.๑ งานอาหาร และ โภชนาการ	เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานเชิงการค้า มีทักษะในการใช้มือ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน สามารถทำอาหารตามขั้นตอน กระบวนการ ปรับปรุงงานอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงาน และมีนิสัยรักงาน	๑. การทำน้ำพริกเผา ๒. การทำขนมไข่หงส์ ๓. การทำกระยาสารท ๔. การทำขนมถ้วยฟู ๕. การทำไข่เค็มดินสอพอง ๖. การทำแกงบอน ๗. การแกงซี่เหล็ก ๘. การทำหมี่กรอบ ๙. การทำน้ำขาว (สาโท) ๑๐. การทำนางเล็ด ๑๑. การทำข้าวเกรียบงา ๑๒. การทำขนมตาล ๑๓. การทำเส้นก๋วยเตี๋ยว ๑๔. การทำข้าวต้มมัด

ตาราง แสดงความสอดคล้องของอาชีพต่างๆ ที่นักเรียนเลือกที่จะเรียนรู้และสืบสานไว้ทั้ง ๒๗ อาชีพ กับหลักสูตร
ประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) กลุ่มการเรียนรู้พื้นฐานอาชีพ (กพอ.) (ต่อ)

หมวด	จุดประสงค์	อาชีพที่นักเรียนเลือก
๔.๒ งานเสริมสวย และส่งเสริม ความงาม	เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานเชิงการค้า มีทักษะในการใช้มือ เครื่องมือและสามารถเสริมสวยตามขั้นตอน กระบวนการ ปรับปรุงงานอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงาน และมีนิสัย	๑. การตัดแต่งผมสตรี
๔.๓ งาน อุตสาหกรรม ย่อยในท้องถิ่น	เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ การดำเนินงานเชิงการค้า มีทักษะในการใช้มือ เครื่องมือและสามารถทำงานอุตสาหกรรมย่อยในท้องถิ่นตามขั้นตอน กระบวนการ ปรับปรุงงานอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของการทำงาน และมีนิสัย	๑. การทำน้ำตาลจากต้นตาล ๒. การผลิตข้าวซ้อมมือ
๔.๔ งานอื่น		๑. การตีกลองยาว

๒. คณะผู้วิจัยได้หารือร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง คือ อาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่า นักเรียนผู้ปกครอง และครูภูมิปัญญาเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของทั้ง ๒๗ อาชีพ พบว่า มีอาชีพที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ ๒๐ อาชีพ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง แสดงอาชีพที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หมวด	อาชีพที่นักเรียนเลือก	อาชีพที่นำมาจัดการเรียนการสอน
๑. งานบ้าน	๑. การฟั่นประดง ๒. การทำชาสมุนไพร ๓. การทำยาสีฟันข่อย	๑. การทำยาสีฟันข่อย
๒. งานเกษตร	๑. การเลี้ยงโคนม ๒. การเกษตรทฤษฎีใหม่ ๓. การเลี้ยงหมู	๑. การเกษตรทฤษฎีใหม่
๓. งานประดิษฐ์ และงานช่าง	๑. การจักสาน ๒. การสานชะลอม ๓. การตีเหล็ก	๑. การจักสานชะลอม ๒. การตีเหล็ก

ตาราง แสดงอาชีพที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน (ต่อ)

หมวด	อาชีพที่นักเรียนเลือก	อาชีพที่นำมาจัดการเรียนการสอน
๔. งานเตรียมไปสู่อาชีพ		
๔.๑ งานอาหาร และโภชนาการ	๑. การทำน้ำพริกเผา ๒. การทำขนมไข่หงส์ ๓. การทำกระยาสารท ๔. การทำขนมถ้วยฟู ๕. การทำไข่เค็มดินสอพอง ๖. การทำแกงบอน ๗. การแกงซี่เหล็ก ๘. การทำหมี่กรอบ ๙. การทำน้ำขาว (สาโท) ๑๐. การทำนางเล็ด ๑๑. การทำข้าวเกรียบงา ๑๒. การทำขนมตาล ๑๓. การทำเส้นก๋วยเตี๋ยว ๑๔. การทำข้าวต้มมัด	๑. การทำน้ำพริกเผา ๒. การทำขนมไข่หงส์ ๓. การทำกระยาสารท ๔. การทำขนมถ้วยฟู ๕. การทำไข่เค็มดินสอพอง ๖. การทำแกงบอน ๗. การแกงซี่เหล็ก ๘. การทำหมี่กรอบ ๙. การทำน้ำขาว (สาโท) ๑๐. การทำนางเล็ด ๑๑. การทำข้าวเกรียบงา ๑๒. การทำขนมตาล ๑๓. การทำข้าวต้มมัด
๔.๒ งานเสริมสวยและสิ่งเสริมความงาม	๑. การตัดแต่งผมสตรี	๑. การตัดแต่งผมสตรี
๔.๓ งานอุตสาหกรรมย่อยในท้องถิ่น	๑. การทำน้ำตาลจากต้นตาล ๒. การผลิตข้าวซ้อมมือ	๑. การผลิตข้าวซ้อมมือ
๔.๔ งานอื่น	๑. การตีกลองยาว	๑. การตีกลองยาว

๓. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญครูภูมิปัญญา (ชาวบ้าน -ในฐานะผู้สอน) นักเรียน (ในฐานะผู้เรียนรู้และสืบสานอาชีพ) อาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่า (ในฐานะผู้จัดกระบวนการเรียนรู้) ครูประถมศึกษาโรงเรียนวัดคงคารามและโรงเรียนสิงห์ฤกษ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทำวุ้ง ครูระดับ

มัธยมศึกษา จากโรงเรียนท่าวังวิทยาคารและโรงเรียนโคกกระเทียมวิทยาลัย ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ศึกษาธิการ นักพัฒนาหลักสูตร และนักประเมินผลการเรียนรู้ มาร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ของ ทั้ง ๒๐ อาชีพที่ได้เลือกไว้ โดยได้เชิญผู้มีประสบการณ์ในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้มาเป็นวิทยากร ซึ่ง ได้ดำเนินการดังนี้

๓.๑ ครูภูมิปัญญา (ชาวบ้าน -ในฐานะผู้สอน) เป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของอาชีพ ต่างๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนสามารถทำอาชีพนั้นได้ พร้อมทั้งกำหนดวัสดุ อุปกรณ์ ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในแต่ละขั้นตอน

๓.๒ อาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่า (ในฐานะผู้จัดกระบวนการเรียนรู้) รวมทั้ง ครูโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่กล่าวถึงข้างต้น ซึ่งเป็นคณะทำงานการพัฒนาหลักสูตร เป็นผู้นำข้อมูลที่ได้ จากครูภูมิปัญญามาพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนวัดมะค่าต่อไป

๔. พัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรนำข้อมูลของทั้ง ๒๐ อาชีพ ที่ได้ จากครูภูมิปัญญาจัดทำเป็นแผนการสอน โดยใช้เวลาประมาณ ๓ เดือนครึ่ง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๔.๑ พิจารณารูปแบบของแผนการสอนที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่ม วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเป็นรูปแบบที่ใช้กันทั่วไป โดยมีหัวข้อหลัก ๗ หัวข้อ คือ

(๑) สารสำคัญ

(๒) จุดประสงค์การเรียนรู้

๑) จุดประสงค์ปลายทาง

๒) จุดประสงค์นำทาง

(๓) เนื้อหา

(๔) กิจกรรมการเรียนการสอน

(๕) สื่อการเรียน

(๖) การวัดและการประเมินผล

(๗) กิจกรรมต่อเนื่อง

๔.๒ คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรได้ตกลงและกำหนดการเขียนในแต่ละหัวข้อในแผนการ สอน ดังนี้

(๑) สารสำคัญ ให้ดึงแก่นหรือความสำคัญของงานหรืออาชีพ เช่น ลักษณะพิเศษ ประโยชน์ ฯลฯ ออกมาเขียนเป็นใจความสั้นๆ กระชับ อ่านแล้วมองเห็นภาพรวมอย่างชัดเจน

(๒) จุดประสงค์การเรียนรู้ เขียนแยกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑) จุดประสงค์ปลายทาง คือ พฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อเรียนงานอาชีพแล้ว โดยเน้นทั้ง ๓ ประเด็น คือ ความรู้ เจตคติ และทักษะ

๒) จุดประสงค์นำทาง คือ พฤติกรรมหรือการกระทำที่กำหนดให้ผู้เรียน ปฏิบัติจริงในขณะเรียน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ปลายทาง

(๓) เนื้อหา ใช้ข้อมูลที่นักเรียน ครูภูมิปัญญา ครูพี่เลี้ยง ได้ศึกษาค้นคว้าและสาธิต การทำไว้แล้วมาเป็นหัวข้อเรื่องที่จะเรียน โดยพิจารณาร่วมกับคณะผู้ทำงานร่วมพัฒนาหลักสูตร ซึ่งส่วนใหญ่จะครอบคลุมในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ขั้นตอนการทำ คุณค่าและประโยชน์ของอาชีพ และอาจจะมีเพิ่มเติมในบางเรื่องที่เห็นว่าเหมาะสมหรือทำให้ได้รายละเอียดมากขึ้น เช่น เคล็ดลับในการทำ ข้อควรระวังในการทำ เป็นต้น

(๔) กิจกรรมการเรียนการสอน ใช้ข้อมูลที่นักเรียน ครูภูมิปัญญา และครูพี่เลี้ยง ศึกษา ค้นคว้า และสาธิตไว้แล้วมากำหนดเป็นขั้นตอนการทำกิจกรรม ซึ่งจะพิจารณาร่วมกับคณะทำงานพัฒนาหลักสูตร

ในการเรียนการสอนนั้นจะเป็นการให้ผู้เรียนไปเรียนที่แหล่งที่ครูภูมิปัญญาได้ปฏิบัติงานอาชีพนั้นอยู่ เช่น ที่บ้าน แปลงนา สถานที่ประกอบการ (กรณีข้าวซ้อมมือจะทำให้ได้คุณค่าลาวัดมะค่า) เป็นต้น และจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งขั้นตอนการเรียนส่วนใหญ่จะเป็น

- ศึกษาเอกสาร (ใบความรู้) และลงมือปฏิบัติตามใบความรู้ภายใต้การดูแลของครูภูมิปัญญาและครูพี่เลี้ยง

- ศึกษาจากหนังสืออ่านประกอบและทำแบบฝึกหัดเพื่อทบทวนความรู้
- ทำใบงานที่ ๑ เพื่อฝึกคำนวณต้นทุน กำหนดราคาขาย และคิดกำไร

เมื่อนำไปจำหน่าย

- ทำการรายงานผลการปฏิบัติงานด้วยตนเอง โดยบันทึกในใบงานที่ ๒ (กรณีเรียนครั้งเดียว) หรือบันทึกลงในสมุดบันทึก (กรณีเรียนอาชีพนั้นมากกว่า ๑ ครั้ง)

- ทำแบบทดสอบเพื่อตรวจสอบความรู้ในงานอาชีพนั้น
- มีกิจกรรมต่อเนื่อง คือ การให้บรรยายสภาพในหนังสืออ่านประกอบ

อนึ่ง การจัดกิจกรรมดังกล่าวผู้พัฒนาหลักสูตรมีแนวคิดที่จะให้เกิดการบูรณาการความรู้ในหลายสาขา เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ศิลปศึกษา วิทยาศาสตร์ ฯลฯ นอกจากนี้จะเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น กรณีทำแบบฝึก ทำใบงาน ยกเว้น การตอบแบบทดสอบ การเขียนบันทึกที่นักเรียนจะต้องทำแยกกัน

(๕) สื่อการเรียน แยกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

๑) สื่อที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ อุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำ และอุปกรณ์ที่เป็นวัสดุอาหาร วัสดุการเกษตร เป็นต้น โดยต้องระบุไว้ในแผนการสอนว่าจะใช้อะไร ในปริมาณหรือจำนวนเท่าไร

๒) สื่อที่เป็นเอกสาร เนื่องจากเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบูรณาการความรู้และเน้นการทำงานเป็นกลุ่มหรือทีม ดังนั้น สื่อที่ใช้จะต้องเป็นสื่อที่ให้นักเรียนเป็นผู้ใช้ มีสื่ออย่างหลากหลาย และเป็นสื่อที่สามารถช่วยกันทำได้ ซึ่งจะมีสื่อต่างๆ ดังนี้

- ใบความรู้ มีการระบุวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้และขั้นตอนการทำ ซึ่งนักเรียนต้องศึกษาจนเข้าใจและดำเนินการตามใบงาน

- ใบงาน มี ๒ ลักษณะ คือ ใบงานที่ ๑ เป็นการนำรายการที่ถือว่าเป็นต้นทุนของงานอาชีพนั้นมาคำนวณ และให้กำหนดราคาขาย รวมทั้งคิดกำไรที่ได้เมื่อนำไปจำหน่าย ใบงานที่ ๒

หรือสมุดบันทึกผลการปฏิบัติงาน เป็นการให้ผู้เรียนบันทึกกิจกรรมที่แต่ละคนทำซึ่งอาจแตกต่างกันไปในขณะเรียน บอกประโยชน์ที่ได้รับรวมทั้งแสดงความคาดหวังหรือความเป็นไปได้ที่จะนำไปประกอบอาชีพ

อนึ่ง ถ้าเป็นหลักสูตรระยะสั้น (เรียนครั้งเดียว) จะใช้ใบงานที่ ๒ เป็นเอกสารอัดสำเนาประมาณ ๒ แผ่น แต่ถ้าเป็นหลักสูตรระยะกลางและระยะยาวจะให้นักเรียนในสมุดบันทึกผลการปฏิบัติงาน (เอกสารอัดสำเนาแล้วเย็บเล่มประมาณ ๒๐ แผ่น) โดยบันทึกทุกครั้งที่เรียน (โดยหลักสูตรระยะกลางจะบันทึก ๓ ครั้ง ระยะยาวจะบันทึก ๖ ครั้ง)

(๖) หนังสืออ่านประกอบ เนื่องจากองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานอาชีพที่นักเรียนครูภูมิปัญญาและครูพี่เลี้ยงได้ศึกษาไว้นั้นควรที่จะนำมารวบรวมในลักษณะหนังสืออ่านประกอบ เพื่อการอนุรักษ์ความรู้และสืบสานต่อไปยังคนรุ่นลูกหลาน คณะผู้จัดทำหลักสูตรจึงจัดทำหนังสืออ่านประกอบทุกงานอาชีพ โดยแบ่งเป็นบทร้อยแก้ว หรือร้อยกรอง ขนาด ๘ - ๑๒ หน้า มีภาพประกอบเพื่ออ่านเสริมหรือทบทวนความรู้ก่อนทำแบบฝึกหัด และให้นักเรียนระบายสีภาพในหนังสือหลังจากอ่านแล้ว

(๗) แบบฝึกหัด เป็นข้อสอบแบบอัตนัยโดยให้เขียนตอบคำถามสั้นๆ เกี่ยวกับงานอาชีพที่เรียนโดยทำหลังจากอ่านหนังสือประกอบและให้นักเรียนปรึกษาหารือกันได้

(๘) แบบทดสอบ เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบถามครอบคลุม เนื้อหางานอาชีพทั้งหมดที่เรียนไป

(๙) แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นแบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๓ ระดับ คือ มาก ปานกลาง และน้อย มีค่า ๓, ๒ และ ๑ ตามลำดับ สร้างขึ้นมาเพื่อวัดคุณลักษณะในการทำงานของนักเรียน ซึ่งจะเน้นใน ๒ ประเด็น ทักษะพิสัย และจิตพิสัย รวม ๑๐ ข้อ ดังนี้

ทักษะพิสัย

๑. ทำงานได้ถูกต้องตามขั้นตอน
๒. มีความคล่องแคล่วว่องไวในการทำงาน
๓. ใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย
๔. มีทักษะในการปรับปรุง/รักษาเครื่องมือ
๕. มีการปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน
๖. มีทักษะในการจัดการ การวางแผน และการจัดจำหน่าย

จิตพิสัย

๑. มีความตั้งใจในการทำงาน
๒. ยอมรับคำติชมของเพื่อนและครู
๓. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
๔. มีความรัก ศรัทธาในอาชีพหรืองานที่ทำ กล้าหาญ ไม่ย่อท้อ

(๑๐) การวัดและประเมินผลการเรียน ในการเรียนหลักสูตรต้องนิยามการทำงานและอาชีพครั้งนี้จะเน้นใน ๓ ประเด็น คือ ความรู้ (พุทธิพิสัย) ความชำนาญ (ทักษะพิสัย) และ การเห็นคุณค่า (จิตพิสัย) ดังนั้น การจัดและประเมินผลการเรียนจะเป็นดังนี้

การวัดด้านความรู้

๑) จากการทำแบบฝึกหัด หลังจากอ่านหนังสือประกอบเพื่อตรวจสอบความรู้ขณะเรียนและให้นักเรียนปรึกษาหารือกันได้ โดยครูภูมิปัญญา และครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ตรวจสอบ และชี้แนะคำตอบที่ถูกต้อง

๒) จากการทำแบบทดสอบหลักจากการเรียนจบแล้วเพื่อตรวจสอบความรู้ทั้งหมด โดยให้เด็กทำเป็นรายบุคคล หลังจากสอบและตรวจให้คะแนนแล้วจะมีการซ่อมเสริมถ้านักเรียนไม่ผ่าน และจะมีการเฉลยคำตอบที่ถูกต้องให้นักเรียนทราบในภายหลังด้วย

๓) จากการทำใบงานที่ ๑ การคำนวณต้นทุน ราคาขาย และกำไร จากการที่ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการปฏิบัติไปจำหน่าย ซึ่งได้นักเรียนช่วยกันทำภายใต้คำแนะนำของครูภูมิปัญญา และครูพี่เลี้ยง การวัดด้านทักษะพิสัย และจิตพิสัย

๑) จากการทำใบงานที่ ๒ หรือ สมุดบันทึกผลการปฏิบัติงาน โดยผู้เรียนจะเขียนบันทึกกิจกรรมที่ตนเองปฏิบัติขณะเรียนงานหรืออาชีพนั้นๆ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความชำนาญที่ปฏิบัติ (ทักษะพิสัย) และการให้คุณค่าต่องานที่ทำ (จิตพิสัย)

๒) จากการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยครูภูมิปัญญา และครูพี่เลี้ยงจะสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนและให้คะแนนร่วมกันในแบบประเมินทุกครั้งที่ปฏิบัติงาน ซึ่งจะแสดงออกถึงพฤติกรรมด้านทักษะพิสัยและจิตพิสัยควบคู่กัน

๓) จากการบรรยายสีภาพในหนังสืออ่านประกอบ ครูพี่เลี้ยงจะเป็นผู้ตรวจสอบผลงานและประเมินอยู่ในด้านจิตพิสัยต่อการเรียน

(๑๑) กิจกรรมต่อเนื่อง จากการทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมีการทำหนังสืออ่านประกอบ ผู้ทำหลักสูตรจึงเห็นว่าควรจะให้ให้นักเรียนฝึกระบายสี จึงอัดสำเนาเอกสารเป็นขาวดำและให้เด็กระบายสีลงเมื่อเรียนเสร็จแต่ละครั้ง

๔.๓ การตรวจสอบแผนการสอนและองค์ประกอบของแผนการสอน

(๑) แผนการสอนและองค์ประกอบบางส่วน คือ ใบความรู้ ใบงาน สมุดบันทึกผลการปฏิบัติงาน แบบฝึกหัด แบบทดสอบและแบบประเมินผลการปฏิบัติงาน

คณะทำงานพัฒนาหลักสูตรได้นำแผนการสอนและองค์ประกอบดังกล่าวที่จัดทำขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ศิษยานุศิษย์ ครูประถมศึกษา และครูมัธยมศึกษาที่ได้ตำแหน่งทางวิชาการ (อาจารย์ ๓ ระดับ ๘) อาจารย์สอนด้านหลักสูตรและการสอนสถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี เป็นผู้ตรวจสอบและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

(๒) หนังสืออ่านประกอบ

คณะทำงานฯ นำหนังสืออ่านประกอบทั้ง ๒๐ เล่มไปให้อาจารย์อารี พุกษายาภรณ์ ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านหมี่ สปอ. บ้านหมี่ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งหนังสือเด็ก เป็นผู้ตรวจสอบ และให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปให้อาจารย์แก้ว ศรีทอง อาจารย์ผู้สอนศิลปศึกษา ของโรงเรียนท่าวัง

วิทยาคาร อ. ท่ง จ. ลพบุรี เป็นผู้วาดภาพประกอบส่วนใหญ่ นอกจากนั้นยังมีผู้วาดคือนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนท่าวัง วิทยาคาร และคุณปรีชา เขียวสกุล ครูศาสตร์บัณฑิตด้านศิลปศึกษา เป็นผู้วาดด้วย

๔.๔ การตรวจสอบแผนการสอนและสื่อการเรียน

(๑) การตรวจสอบแผนการสอนและองค์ประกอบบางส่วน ได้แก่ ใบความรู้ ใบงาน สมุดบันทึกผลการปฏิบัติงาน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน คณะผู้ทำงานพัฒนาหลักสูตรนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแผนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลทำการตรวจสอบ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ สปจ. ลพบุรี อาจารย์สถาบันราชภัฏเทพสตรี ครูประถมศึกษาและครูมัธยมศึกษาที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ ๓ ระดับ ๘ ซึ่งเมื่อตรวจสอบแล้วคณะทำงานได้นำการเสนอแนะทั้งหมดมาทำการปรับปรุงแก้ไขแผนการสอนและองค์ประกอบดังกล่าวต่อไป

(๒) การตรวจสอบหนังสืออ่านประกอบ หลังจากหนังสืออ่านประกอบที่เป็นต้นฉบับเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปให้ครูภูมิปัญญาและครูที่เลี้ยงในงานอาชีพนั้นตรวจสอบความถูกต้องทั้งในเรื่องของภาพประกอบและเนื้อหา เมื่อได้รับการเสนอแนะหรือข้อวิจารณ์จึงกลับไปให้ผู้วาดภาพและแต่งบทประพันธ์ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม

๔.๕ การทดลองใช้ คณะผู้ทำงานได้ให้ครูประถมศึกษาในโรงเรียนใกล้เคียงกันนำไปใช้เป็นบางแผนการสอนเพื่อดูความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้กับนักเรียนประถมศึกษาจริงๆ ซึ่งได้ข้อมูลย้อนกลับบางส่วนมาพัฒนาแผนการสอนและสื่อการเรียนทั้งหมด

๔.๖ การจัดทำแผนการสอน สื่อการเรียนและเครื่องมือวัดผลที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้พร้อมที่จะใช้ในการสอน กล่าวคือจะมีสื่อและเครื่องมือวัดผลที่นักเรียนใช้เป็นรายบุคคลครบถ้วน ส่วนเครื่องมือวัดผลที่ครูใช้เป็นรายชั่วโมงจะมีครบถ้วนเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมการสอนในช่วงที่ดำเนินการสอนจริงต่อไป

ซึ่งเมื่ออาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่านำข้อมูลที่ครูภูมิปัญญาได้ให้ไว้มาพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความยากง่ายและระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าสามารถจำแนกการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามระยะเวลาที่ใช้ได้เป็น ๓ ระยะ คือ

(๑) หลักสูตรระยะสั้น สำหรับอาชีพที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดประสงค์ได้ภายในระยะเวลา ๖ คาบการเรียนรู้ (๒ ชั่วโมง) จำนวน ๑๑ อาชีพ คือ

- ๑) การทำขนมไข่หงส์
- ๒) การทำกระยาสารท
- ๓) การทำแกงบอน
- ๔) การแกงซี่เหล็ก
- ๕) การทำหมี่กรอบ
- ๖) การทำขนมนางเล็ด
- ๗) การทำข้าวเกรียบงา
- ๘) การทำขนมตาล
- ๙) การทำขนมถ้วยฟู

๑๐) การทำข้าวต้มมัด

๑๑) การทำยาสีฟันข่อย

(๒) หลักสูตรระยะกลาง สำหรับอาชีพที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดประสงค์ได้ภายใน
ระยะเวลา ๑๘ คาบการเรียนรู้ (๖ ชั่วโมง) จำนวน ๖ อาชีพ คือ

๑) การสานชะลอม

๒) การผลิตข้าวซ้อมมือ

๓) การทำน้ำพริกเผา

๔) การตีเหล็ก

๕) การทำไข่เค็มดินสอพอง

๖) การทำน้ำขาว (สาโท)

(๓) หลักสูตรระยะยาว สำหรับอาชีพที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดประสงค์ได้ภายใน
ระยะเวลา ๓๖ คาบการเรียนรู้ (๑๒ ชั่วโมง) จำนวน ๓ อาชีพ คือ

๑) การตัดแต่งผมสตรี

๒) การเกษตรทฤษฎีใหม่

๓) การตีกลองยาว

๒. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและอาชีพของ ชุมชนวัดมะค่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ตามหลักสูตรที่ได้พัฒนาไว้

หลังจากได้จัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ของอาชีพต่างๆ ครบทั้ง ๒๐ อาชีพแล้ว คณะผู้วิจัย อาจารย์ใหญ่
และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่าได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวิถีชีวิต สืบสานภูมิปัญญาและ
อาชีพของชุมชน โดยอาจารย์ใหญ่และคณะครูโรงเรียนวัดมะค่าได้นำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ (ของทั้ง ๒๐
อาชีพ) ที่ได้พัฒนาขึ้น มาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้น

๑. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูภูมิปัญญา โดยครูภูมิปัญญาเป็นผู้สอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ครูโรงเรียนวัดมะค่าเป็นครูพี่เลี้ยงที่คอยช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนการวัดและประเมินผลการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ดำเนินการร่วมกันของทั้งครูภูมิปัญญา ครูพี่เลี้ยงและนักเรียน

๒. การปฏิบัติจริง ในสถานที่ที่ครูภูมิปัญญาทำงานอยู่ในชีวิตจริง

โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกำหนดการ ดังนี้

วันพุธที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๕ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

๑. การสานชะลอม (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : ป้าสายบัว เมืองสุข

ครูพี่เลี้ยง : อ. กัญจนา รักษา

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายสถาพร สุวรรณสุข

๒. เด็กหญิงนพรัตน์ ทานนท์
๓. เด็กหญิงสุภาวพิชญ์ ภูแป้น
๔. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : เลือกไม้ไฟ ได้ และจักตอกได้ ๑๗ เส้น

ผลสัมฤทธิ์ : นักเรียนจักตอกได้คนละ ๕-๖ เส้น ดังนั้นนักเรียนต้องไปฝึกทักษะเพิ่มเติมที่บ้าน

ประสบการณ์ : ๑. มีตบาคนักเรียนหญิง ครูไม่ได้เตรียมยามา แต่ป่าสายบัวได้นำวานทางจรเข้ที่ปลูกภายในบ้านมาทาบดแผลให้เลือดจึงหยุดไหล

๒. การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของปู่ตายายสอน ลูกหลาน ให้เทคนิคการจักตอก (เช่นการจักไม้ เหลาไม้) ซึ่งเป็นทักษะที่ยาก และผู้เรียนส่วนใหญ่มักจะท้อเสียก่อน

๒. การผลิตข้าวซ้อมมือ (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวสุนันทา จันเงิน

ครูพี่เลี้ยง : อ. มานพ พ่วงวงศ์

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายเอกชัย ไทญ่พงษ์

๒. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา

๓. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๔. เด็กหญิงนฤมล อ่อนสี

๕. เด็กหญิงนิภาพร สุขสบาย

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ๑. สีข้าวด้วยเครื่องสีแบบหมุนได้

๒. ต่ำข้าวเปลือกเป็นข้าวสารซ้อมมือได้ครึ่งถัง

ผลสัมฤทธิ์ : ๑. สีข้าวด้วยเครื่องสีแบบหมุนได้

๒. ต่ำข้าวเปลือกเป็นข้าวสารซ้อมมือได้ครึ่งถัง

ประสบการณ์ : บรรยากาศมีความเป็นกันเองมีความสุข เหมือนการเรียนการสอนภายใน

ครอบครัว

๓. การทำไข่เค็มดินสอพองผสมเกลือไอโอดีน (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : นางศิริวรรณ เขียววรรณ

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพ็ญศรี วัฒนธรรม

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี

๒. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่

๓. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

๔. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

๕. เด็กหญิงสุธัญญา นิ่มเนียมสกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : รู้ส่วนผสม ผสมดินสอพองกับเกลือ และหมักไข่เค็มตามสูตร ได้

๑๖๐ ฟอง

ผลสัมฤทธิ์ : ผสมดินสอพองกับเกลือ และหมักไข่เค็มตามสูตร ได้ ๑๖๐ ฟอง

ประสบการณ์ : งานนี้เป็นทักษะที่ไม่ยาก ผู้เรียนสามารถทำได้ดีทุกคน บรรยากาศการเรียนการสอนสนุก และมีความสุข

๔. นางเล็ด (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวลำลี บุญโต

ครูพี่เลี้ยง : อ. กัญจนา รักษา

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย

๒. เด็กหญิงขวัญศิริ คชบาง

๓. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง

๔. เด็กหญิงเมลินี จำปี

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ชนมนางเล็ดบรรจุถุงและนำไปจำหน่าย

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ๑. เริ่มทำชนมนางเล็ด ตั้งแต่ ๑๑.๐๐ น. เนื่องจากต้องมีการนึ่งข้าวเหนียว และไปผึ่งแดดให้แห้งก่อน (ถ้าจะให้ดีจริง ๆ ต้องเรียน ๒ วัน คือ ทำแผ่นนางเล็ด ๑ วัน และวันรุ่งขึ้นนำมาทอดโรยน้ำตาล ซึ่งต้องดูอากาศด้วย ถ้าไม่มีแดดจะทำไม่ได้ตามนี้)

๒. นักเรียนหัดนึ่งข้าวเหนียว ผสมเครื่องปรุง (น้ำตาล + เกลือ + น้ำแดงโม) กดลงในพิมพ์เป็นแผ่น นำไปผึ่งแดด และผีกทอดทอดแผ่นนางเล็ดที่แห้งแล้ว เคี่ยวน้ำตาล โรยน้ำตาล และบรรจุถุง นำไปขาย ซึ่งนักเรียนทำได้ตามที่ตั้งไว้

๕. ข้าวต้มมัด (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางช้อน สุวรรณสุข

ครูพี่เลี้ยง : อ. วิชัย กลิ่นจันทร์

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กหญิงศุภวรรณ นิลละอ

๒. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๓. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

๔. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำข้าวต้มมัดได้ และสามารถนำไปจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : นักเรียนทำตั้งแต่ ๑๓.๐๐ น. เริ่มจากการคั้นกะทิ ผัดข้าวเหนียวกับกะทิ ห่อ นึ่ง และนำไปขาย (ได้เงิน ๖๕ บาท)

๖. ขนมตาล (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวสุรินทร์ คงมัน

ครูพี่เลี้ยง : อ. จันทรเพ็ญ บัวงาม

ผู้เรียน ๖ คน : ๑. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย

๒. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๓. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง

๔. เด็กหญิงญาณิศา จิตตวิวัฒน์

๕. เด็กหญิงเมลินี จำปี

๖. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำขนมตาลในกระทงใบตองที่ใช้ไม้กลัดเย็บกระทง และจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : นักเรียนฝึกยี่ลูกตาล สะเด็ดน้ำลูกตาล (ต้องทำล่วงหน้าก่อน ๑ วัน) ไม่
แป้งกับตาลที่ยี่แล้ว ทำกระทง นึ่ง และนำไปขาย (ได้เงิน ๓๘ บาท)

ข้อสังเกต : ๑. ครูส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่มีบางคน (๑ คน) ที่ไม่รับผิดชอบ
ดังนั้นครั้งต่อไปนักวิจัยจึงให้ผู้อื่นดูแลแทน)

๒. นักเรียนตั้งใจเรียนกระตือรือร้นในการไปเรียน ได้ลงมือปฏิบัติและมีความสุข
ในการเรียน (อิมด้วย) และได้เงินมาเข้าโรงเรียนด้วย)

๓. ข้าวต้มมัด เป็นอาหารที่สามารถทำเสร็จได้ภายในวันเดียว แต่นางเล็ด และ
ขนมตาล จะต้องมีการเตรียมล่วงหน้า ๑ วัน

๔. ต้องปรับหนังสือ การผลิตข้าวซอมมือ

๕. ปรับแผน การสานชะลอม และการทำไข่เค็มดินสอพองผสมเกลือไอโอดีน

วันจันทร์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๕ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

๑. การสานชะลอม (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๒)

ครูภูมิปัญญา : ป้าสายบัว เมืองสุข

ครูพี่เลี้ยง : อ. กัญจน รัชชา

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายสถาพร สุวรรณสุข

๒. เด็กหญิงนพรัตน์ ทานนท์

๓. เด็กหญิงสุภาภรณ์ ภูแป้น

๔. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : สานกันชะลอม และเริ่มขึ้นรูปชะลอมได้

ผลสัมฤทธิ์ : นักเรียนสานกันชะลอมได้ และเริ่มขึ้นรูปชะลอมได้ โดยมีนักเรียนสานชะลอม
สำเร็จได้ ๑ คน

ประสบการณ์ : การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของปู่ย่าตายายสอน ลูกหลาน

๒. การผลิตข้าวซอมมือ (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๒)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวสุนันทา จันเงิน

ครูพี่เลี้ยง : อ. มานพ พ่วงวงศ์

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กชายเอกชัย ไทใหญ่พงษ์

๒. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา

๓. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๔. เด็กหญิงนฤมล อ่อนสี

๕. เด็กหญิงนิภาพร สุขสบาย

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำข้าวเปลือกเป็นข้าวสารซ้อมมือ (ส่วนที่เหลือจากวันก่อน) และ
ฝัดคัดแยกข้าวสารได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ๑. การฝัดข้าวเป็นทักษะที่ต้องการการฝึกฝนมากกว่าจะเกิดความชำนาญ

๒. บรรยากาศมีความเป็นกันเองมีความสุข เหมือนการเรียนการสอนนาย

ในครอบครัว

๓. การทำไข่เค็มดินสอพองผสมเกลือไอโอดีน (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๒)

ครูภูมิปัญญา : นางศิริวรรณ เทียววรรณ

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพ็ญศรี วัฒนธรรม

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี

๒. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่

๓. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

๔. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

๕. เด็กหญิงสุธัญญา นิ่มเนียมสกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : นำไข่เค็มที่หมักไว้มาทอดเป็นไข่ดาว

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ผู้เรียนสามารถทำได้ดีทุกคน บรรยากาศการเรียนการสอนสนุก และมี

ความสุข

๔. หมี่กรอบ (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางราตรี อยู่ประยงค์

ครูพี่เลี้ยง : อ. จันทรเพ็ญ บัวงาม

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กชายชินพัฒน์ เทศสกุล

๒. เด็กชายนที อุปติ

๓. เด็กหญิงสาวิตตรี บุญนำ

๔. เด็กชายชัยวุฒิ ประกอบเสียง

๕. เด็กชายกานต์ ประชากุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำหมีกรอบได้และนำไปจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

๕. ขนมห้วยฟู (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางชมด ทัพพิโรจน์

ครูพี่เลี้ยง : อ. พะยอม ทัพพิโรจน์

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำขนมห้วยฟูได้และสามารถนำไปจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : ไม่สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : การทำขนมห้วยฟูต้องหมักแป้งให้ขึ้นฟอง แต่เนื่องจากในฤดูนี้อากาศเริ่มหนาวเย็น ไม่อำนวยการหมักแป้งได้ จึงงดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องการทำขนมห้วยฟู

หมายเหตุ : สกว. ร่วมกับ สมศ. โดยการนำของคุณวิมลพร (ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สกว.) พา สื่อมวลชนมาศึกษาดูงานในหัวข้อ “ปั้นเด็กไทยให้เต็มคน” มี UBC ททบ. ๕ และหนังสือพิมพ์อีกหลายฉบับเช่น จากมติชน ขวัญเรือน เป็นต้น (ประมาณ ๒๐ คน) มีผู้ช่วยฯ สุเชษฐ ประชากุล ผู้ช่วยหัวหน้ากรรมการประเมินศึกษาอำเภอดำรงมาให้การต้อนรับพร้อมกับคณะครูของโรงเรียนวัดมะค่า

วันจันทร์ที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๕ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

(ปกติจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวันพุธ แต่เนื่องจากวันพุธที่ ๔ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ กลุ่มโรงเรียนได้จัดให้มีการแข่งขันกีฬาในกลุ่มฯ จึงเลื่อนมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวันจันทร์ที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๕ แทน)

๑. การสานชะลอม (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : ป้าสายบัว เมืองสุข

ครูพี่เลี้ยง : อ. กัญญา รักษา

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายสถาพร สุวรรณสุข

๒. เด็กหญิงนพรัตน์ ทานนท์

๓. เด็กหญิงสุภาภรณ์ พิชัย ภูแป้น

๔. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ต้องการสานชะลอมใส่ไข่เค็มขนาด ๕ ลูก

ผลสัมฤทธิ์ : นักเรียนสานชะลอมได้ทุกคน แต่ยังไม่คล่องแคล่วนัก

ประสบการณ์ : ครูภูมิปัญญาให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติการสานชะลอม และได้ตั้งข้อสังเกตว่านักเรียนยังสานชะลอมได้ไม่คล่องเท่าที่ควร จึงหารือกันว่าควรจะต้องปรับและหาวิธีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ได้ดีกว่านี้ เช่น อาจจะเลือกนักเรียนที่อายุมากกว่านี้ซึ่งจะทำให้มีทักษะที่เหมาะสมกับการจักสาน เป็นต้น

๒. การผลิตข้าวซ้อมมือ (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวสุนันทา จันเงิน

ครูพี่เลี้ยง : อ. มานพ พ่วงวงษ์

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายเอกชัย ไทใหญ่พงษ์

๒. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา

๓. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๔. เด็กหญิงนฤมล อ่อนสี

๕. เด็กหญิงนิภาพร สุขสบาย

จุดประสงค์การเรียนรู้ : บรรจงจำหน่าย และคิดคำนวณต้นทุน ราคาขาย และกำไรได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ครูภูมิปัญญาและครูพี่เลี้ยงได้แนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีคิดต้นทุน ราคาขาย และผลกำไร ฝึกทำบัญชีของที่ยังไม่ได้จำหน่ายเพื่อความสะดวกในการขาย ส่วนการฝึกบรรจงอาจจะต้องหาเวลานอกเวลาเรียนมาฝึกหัดเพิ่มเติม

๓. การทำไข่เค็มดินสอพองผสมเกลือไอโอดีน (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : นางศิริวรรณ เขียววรรณ

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพ็ญศรี วัฒนธรรม

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี

๒. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่

๓. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

๔. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

๕. เด็กหญิงสุธัญญา นิมนิยมสกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำไข่เค็มตามสูตรได้ และจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน นำไข่เค็มที่หมักไว้มาต้ม ใส่ชะลอม และ

จัดจำหน่ายได้หมด

๔. การทำน้ำขาว (สาโท) (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : กำนันชวน ประชากุล

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพ็ญใจ ประชากุล

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย

๒. เด็กชายชินพัฒน์ เทศสกุล

๓. เด็กชายกาวันต์ ประชากุล

๔. เด็กหญิงสาวิตตรี บุญนำ

จุดประสงค์การเรียนรู้ : หนึ่งข้าวเหนียว แล้วคลุกลูกแป้งและหมักไว้ได้

ผลสัมฤทธิ์ : ได้หนึ่งข้าวเหนียวได้ครึ่งถึง หนึ่งให้เย็น แล้วคลุกลูกแป้งหมักไว้ได้

๕. การตีเหล็ก (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : นายแ้ว คงมัน และนายกมล คงมัน

ครูพี่เลี้ยง : อ. วิชัย กลิ่นจันทร์

ผู้เรียน ๓ คน : ๑. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๒. เด็กชายนที อุปติ

๓. เด็กชายชัยวุฒิ ประกอบเสียง

จุดประสงค์การเรียนรู้ : เฝาทะลุและตีขึ้นรูปมิดได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : เริ่มจากการฝึกเฝาทะลุในเตาเฝาทะลุแล้วนำมาตีขึ้นเป็นรูปมิด

๖. การทำน้ำพริกเฝาทะลุ (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวสวรรค์ งามสม

ครูพี่เลี้ยง : อ. จันทร์เพ็ญ บัวงาม

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง

๒. เด็กหญิงณิศา จิตธรรมณ์

๓. เด็กหญิงสวาทิตรี บุญนำ

๔. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม

๕. เด็กหญิงขวัญศิริ คชบาง

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำน้ำพริกเฝาทะลุได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ต้องปรับหนังสืออ่านประกอบ จากเดิมจะเติมเครื่องปรุงหลังจากบดพริกหอม กระเทียมได้แหลกแล้ว แต่ตามสูตรของครูภูมิปัญญาต้องเคี้ยวเครื่องปรุง (น้ำตาล มะขาม เกลือ) ก่อน เพื่อไม่ให้เน่าเสียได้ง่าย แล้วจึงนำไปผสมกัน

หมายเหตุ : วันที่เวลา ๑๓.๔๐ - ๑๓.๕๐ น. (๑๐ นาที) คุณประสิทธิ์ชัย ผู้จัดการ Business Radio FM ๙๖.๕ ซึ่งอ่านพบการวิจัยเรื่องการทำหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนวัดมะค่านี้นอกจากหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ได้ขอสัมภาษณ์เพื่อออกอากาศสด โดยมี ดร.บวร (เทคโนโลยี) ร่วมสนทนาด้วย โดยได้พูดคุยกันถึงที่มาและการทดลองหลักสูตรตามแนวทางการวิจัยนี้

วันพุธที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๕ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

๑. การทำน้ำข้าว (สาโท) (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๒)

ครูภูมิปัญญา : กำนันชวน ประชากุล

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพลินใจ ประชากุล

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย

๒. เด็กชายชินพัฒน์ เทศสกุล

๓. เด็กชายการันต์ ประชากุล

๔. เด็กหญิงสวาทิตรี บุญนำ

จุดประสงค์การเรียนรู้ : กรองสาโท บรรจุขวดได้

ผลสัมฤทธิ์ : กรองสาโทได้ พร้อมจะนำไปบรรจุขวด

ประสบการณ์ : แต่ไม่สามารถบรรจุขวดได้เพราะจะมีฟองก๊าซที่ทำให้ขวดระเบิดได้ จึงต้องใส่ถุงจำหน่าย ซึ่งผิดกฎหมายเพราะไม่ได้เสียภาษี ต้องหาทางแก้ไขปัญหานี้ต่อไป

๒. การตีเหล็ก (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๒)

ครูภูมิปัญญา : นายแผ้ว คงมัน และนายกมล คงมัน

ครูพี่เลี้ยง : อ. วิชัย กลิ่นจันทร์

ผู้เรียน ๓ คน : ๑. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๒. เด็กชายนที อุปติ

๓. เด็กชายชัยวุฒิ ประกอบเสียง

จุดประสงค์การเรียนรู้ : นำเหล็กที่ตีขึ้นรูปไว้ไปเผาไฟ และตกแต่งให้เป็นมีด

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : นักเรียนสามารถตีเหล็กขึ้นรูปเป็นมีดได้ แต่ยังต้องตกแต่งให้เรียบร้อยและ

ทำให้คมต่อไป

๓. การทำน้ำพริกเผา (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวสวรรค์ งามสม

ครูพี่เลี้ยง : อ. จันทรเพ็ญ บัวงาม

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง

๒. เด็กหญิงญาณิศา จิตตวิวัฒน์

๓. เด็กหญิงสาวิตรี บุญนำ

๔. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม

๕. เด็กหญิงขวัญศิริ คชบาง

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำน้ำพริกเผากุ้งแห้งได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : วันนี้ได้นำกุ้งแห้งฝอย (ใช้กุ้งน้ำจืดมาทำเป็นกุ้งแห้งไม่ใส่สี) ได้เป็นน้ำพริก

เผากุ้งฝอย

๔. การทำกระยาสารท (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางราตรี อยู่ประยงค์

ครูพี่เลี้ยง : อ. จันทรเพ็ญ บัวงาม

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่

๒. เด็กหญิงศุภวรรณ นิลละอ

๓. เด็กชายเอกชัย ไทญ่พงษ์

๔. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำกระยาสารทได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ทำกระยาสารทได้และนำไปบรรจุถุงจำหน่ายได้หมด

๕. การทำขนมไข่หงส์ (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางหัน สุขสบาย

ครูพี่เลี้ยง : อ. มานพ พ่วงวงษ์ และ อ.กัญจนา รักษา

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กหญิงนิภาพร สุขสบาย

๒. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อรุณยา

๓. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๔. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำขนมไข่หงส์ได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ทำขนมไข่หงส์ได้ และจำหน่ายได้หมด

๖. การทำข้าวเกรียบงา (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางสมบุญ ศรีเงิน

ครูพี่เลี้ยง : อ. กัญจนา รักษา

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี

๒. เด็กหญิงนพรัตน์ ทานนท์

๓. เด็กหญิงสุภาวพิชญ์ ภูแป้น

๔. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

๕. เด็กหญิงสุธัญญา นิยมเนียมสกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำข้าวเกรียบงาได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ทำข้าวเกรียบงาได้ และนำไปจำหน่ายได้หมด

วันพุธที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๕ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

๑. การทำน้ำขาว (สาโท) (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : กำนันชวน ประชากุล

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพลินใจ ประชากุล

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย

๒. เด็กชายชินพัฒน์ เทศสกุล

๓. เด็กชายการันต์ ประชากุล

๔. เด็กหญิงสาวิตตรี บุญคำ

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำสาโทได้ บรรจุขวดได้ และนำไปจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : ได้สาโทที่สามารถนำไปบรรจุขวดจำหน่ายได้ ๑๒ ขวด นำไปจำหน่ายได้หมด

๒. การตีเหล็ก (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : นายแ้ว คงมัน และนายกมล คงมัน

ครูพี่เลี้ยง : อ. วิชัย กลิ่นจันทร์

ผู้เรียน ๓ คน : ๑. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๒. เด็กชายณที อุปติ

๓. เด็กชายชัยวุฒิ ประกอบเสียง

จุดประสงค์การเรียนรู้ : นักเรียนตีมีดได้คนละ ๑ เล่ม

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : นักเรียนสามารถตีเหล็กขึ้นรูปเป็นมีดได้ รวมทั้งตกแต่งได้เรียบร้อยและทำให้คมได้ จำนวน ๓ เล่ม (เก็บไว้ใช้ทำอาหารที่โรงเรียน)

๓. การทำน้ำพริกเผา (ระยะกลาง) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : นางดาวสวรรค์ งามสม

ครูพี่เลี้ยง : อ. จันทรเพ็ญ บัวงาม

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง

๒. เด็กหญิงญานิกา จิตธรรมณ์

๓. เด็กหญิงสาวิตตรี บุญฉ่ำ

๔. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม

๕. เด็กหญิงขวัญศิริ คชบาง

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำน้ำพริกเผาได้อย่างดี และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : วันนี้ได้นำปลาอย่างใส่ลงในน้ำพริกได้เป็นน้ำพริกปลาอย่าง สามารถจำหน่ายได้หมด

๔. การแกงบอน (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางทองอยู่ เมืองงาม

ครูพี่เลี้ยง : อ. กัญจนา รักษา

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กชายสถาพร สุวรรณสุข

๒. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

๓. เด็กหญิงนฤมล อ่อนสี

๔. เด็กหญิงนิภาพร สุขสบาย

๕. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำแกงบอนได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ทำแกงบอนได้ ๑ หม้อ นำไปบรรจุถุงจำหน่ายได้หมด

๕. การแกงซี่เหล็ก (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นางชะลอ ปานดี

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพ็ญศรี วัฒนธรรม

ผู้เรียน ๔ คน : ๑. เด็กหญิงศุภวราวรรณ นิลละออ

๒. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อยู่ธยา

๓. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๔. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำแกงซี่เหล็กได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ทำแกงซี่เหล็กได้ ๑ หม้อ นำไปบรรจุถุงจำหน่ายได้หมด

๖. การทำยาสีฟันข่อย (ระยะสั้น)

ครูภูมิปัญญา : นายอเนก จันเงิน

ครูพี่เลี้ยง : อ. วิชัย กลิ่นจันทร์

ผู้เรียน ๕ คน : ๑. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่

๒. เด็กหญิงนพรัตน์ ทานนท์

๓. เด็กหญิงสุภาวพิชญ์ ภูแป้น

๔. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

๕. เด็กหญิงสุธัญญา นิมนิยมสกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ทำยาสีฟันข่อยได้ และสามารถจำหน่ายได้

ผลสัมฤทธิ์ : สามารถทำได้ตามแผนการสอน

ประสบการณ์ : ทำยาสีฟันข่อยได้จำนวนหนึ่ง และนำไปบรรจุขวดจำหน่ายได้หมด

วันพุธที่ ๘ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

๑. เกษตรทฤษฎีใหม่ (ระยะยาว) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : นายสำเริง ศรีเงิน และนายประเสริฐ เขียวสะอาด

ครูพี่เลี้ยง : อ. มานพ พ่วงวงษ์

ผู้เรียน ๑๒ คน : ๑. เด็กชายเอกชัย ไหญ่พงษ์

๒. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๓. เด็กชายชินพัฒน์ เทศสกุล

๔. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๕. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง
๖. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน
๗. เด็กชายณที อุบัติ
๘. เด็กหญิงญาณิศา จิตตวิรมณ์
๙. เด็กหญิงเมลินี จำปี
๑๐. เด็กหญิงสาวิตตรี บุญจำ
๑๑. เด็กชายชัยวุฒิ ประกอบเสียง
๑๒. เด็กชายการันต์ ประชากุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : รู้จักแปลงเศษตรรกษณ์ใหม่ และทำนุหมักชีวภาพหอยเชอรี่ได้

ผลสัมฤทธิ์ : ได้สำรวจแปลงเศษตรรกษณ์ใหม่ และได้ทำนุหมักชีวภาพหอยเชอรี่ไว้ใช้ที่

โรงเรียน

๒. ดัดแต่งทรงผมหญิง (ระยะยาว) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : นางสาวทรง แสงทอง

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพ็ญศรี วัฒนธรรม

ผู้เรียน ๖ คน : ๑. เด็กหญิงนฤมล อ่อนสี

๒. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม

๓. เด็กหญิงขวัญศิริ คชบาง

๔. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี

๕. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

๖. เด็กหญิงสุธัญญา นิ่มเนียมสกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : รู้จักอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดแต่งผมสตรี และสระผมได้

ผลสัมฤทธิ์ : รู้จักอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดแต่งผมสตรี และจับคู่กันฝึกสระผม

๓. ตีกลองยาว (ระยะยาว) (ครั้งที่ ๑)

ครูภูมิปัญญา : นายประเสริฐ เอี่ยมทรัพย์

ครูพี่เลี้ยง : อ. วิชัย กลิ่นจันทร์

ผู้เรียน ๘ คน : ๑. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่

๒. เด็กชายนพรัตน์ ทานนท์

๓. เด็กหญิงสุภาวพิชญ์ ภูแป้น

๔. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

๕. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย

๖. เด็กหญิงศุภวรรณ นิลละอ

๗. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อรุณยา

๘. เด็กชายสถาพร สุวรรณสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้ : รู้จักกลองยาวและเครื่องประกอบ (ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง) และไหว้ครูกลองยาวได้

ผลสัมฤทธิ์ : รู้จักกลองยาวและเครื่องประกอบ (ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง) เครื่องประกอบในพิธีไหว้ครู และไหว้ครูกลองยาวได้

วันจันทร์ที่ ๒๐ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

๑. เกษตรทฤษฎีใหม่ (ระยะยาว) (ครั้งที่ ๒)

ครูภูมิปัญญา : นายลำอานค์ ศรีเงิน และนายประเสริฐ เขียวสะอาด

ครูพี่เลี้ยง : อ. มานพ พ่วงวงษ์

ผู้เรียน ๑๒ คน : ๑. เด็กชายเอกชัย ใหญ่พงษ์

๒. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๓. เด็กชายชินพัฒน์ เทศสกุล

๔. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๕. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง

๖. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

๗. เด็กชายนที อุปติ

๘. เด็กหญิงญาณิศา จิตธรรมณ์

๙. เด็กหญิงเมลินี จำปี

๑๐. เด็กหญิงสาวิตตรี บุญจำ

๑๑. เด็กชายชัยวุฒิ ประกอบเสียง

๑๒. เด็กชายการันต์ ประชากุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ปลุกผักสวนครัวได้

ผลสัมฤทธิ์ : ทำแปลงผักสวนครัวโดยใช้บริเวณที่ว่างด้านหลังโรงเรียนทำแปลงปลูกผักชี กระเทียม ผักกาดขาว ผักบุ้ง เป็นต้น มีนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการร่วมทำด้วย นับเป็นการขยายผลที่ดี

๒. ตัดแต่งทรงผมหญิง (ระยะยาว) (ครั้งที่ ๒)

ครูภูมิปัญญา : นางสมทรง แสงทอง

ครูพี่เลี้ยง : อ. เพ็ญศรี วัฒนธรรม

ผู้เรียน ๖ คน : ๑. เด็กหญิงนฤมล อ่อนสี

๒. เด็กหญิงวาสนา โฉมงาม

๓. เด็กหญิงขวัญศิริ คชบาง

๔. เด็กหญิงศุภรัตน์ แสงสี

๕. เด็กหญิงขวัญฤดี ดีเนียม

๖. เด็กหญิงสุธัญญา นิ่มเนียมสกุล

จุดประสงค์การเรียนรู้ : สระผมได้

ผลสัมฤทธิ์ : จับคู่กันฝึกสระผมได้

๓. ตีกลองยาว (ระยะยาว) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : นายประเสริฐ เอี่ยมทรัพย์

ครูพี่เลี้ยง : อ. วิชัย กลิ่นจันทร์

ผู้เรียน ๘ คน : ๑. เด็กหญิงเสาวลักษณ์ ทองอยู่

๒. เด็กชายนพรัตน์ ทานนท์

๓. เด็กหญิงสุภาวพิชญ์ ภูแป้น

๔. เด็กหญิงจุฑามาศ ประชากุล

๕. เด็กชายวุฒิชัย ตุ่มคล้าย

๖. เด็กหญิงศุภวรรณ นิลละออ

๗. เด็กหญิงมณฑนา สุประดิษฐ์ ณ อยุธยา

๘. เด็กชายสถาพร สุวรรณสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้ : ตีกลองยาวและเครื่องประกอบได้

ผลสัมฤทธิ์ : นักเรียนตีกลองยาวจังหวะ “บ่อม” และ “เป็ง” ได้ พร้อมทั้งตีเครื่องประกอบ (กรับ/โหม่ง/ฉาบ ได้)

หมายเหตุ : วันนี้มีครูซึ่งสอนในระดับมัธยมศึกษาจากประเทศบังคลาเทศ ที่มาฝึกอบรมที่ AIT มาศึกษาดูงานให้ดูจริง ๆ ที่เรียนอยู่ ผู้มาดูงานมีความพึงพอใจ

วันพุธที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ (เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. รวม ๖ คาบ)

๑. เกษตรทฤษฎีใหม่ (ระยะยาว) (ครั้งที่ ๓)

ครูภูมิปัญญา : นายลำอานค์ ศรีเงิน และนายประเสริฐ เขียวสะอาด

ครูพี่เลี้ยง : อ. มานพ พ่วงวงษ์

ผู้เรียน ๑๒ คน : ๑. เด็กชายเอกชัย ใหญ่พงษ์

๒. เด็กหญิงพรทิพย์ รอดสะอาด

๓. เด็กชายชินพัฒน์ เทศสกุล

๔. เด็กชายสุริยะ ทองดี

๕. เด็กชายอนุชา แสงสว่าง

๖. เด็กหญิงน้ำฝน แสงเงิน

๗. เด็กชายนที อุปติ

๘. เด็กหญิงญาณิศา จิตตวิวัฒน์

๙. เด็กหญิงเมลินี จำปี

๑๐. เด็กหญิงสาวิตตรี บุญจำ